

Strasbourg, 3 decembrie 2010

Greco Eval III Rep (2010) 1E
Theme II

Runda a Treia de Evaluare

Raport de evaluare a României privind Transparența Finanțării Partidelor Politice

(Tema II)

Adoptat de GRECO
La cea de-a 49-a Reuniune Plenară
(Strasbourg, 29 noiembrie – 3 decembrie 2010)

I. INTRODUCERE

1. România s-a alăturat GRECO în 1999. GRECO a adoptat Raportul Primei Runde de Evaluare (Greco Eval Rap (2001) 13 E) cu privire la România, la cea de-a 8-a Reuniune Plenară (8 Martie 2002) și Raportul celei de-a Doua Runde de Evaluare (Greco Eval II Rap (2005) 1E) la ce-a de-a 25-a Reuniune Plenară (14 octombrie 2005). Cele două rapoarte de evaluare menționate anterior, precum și Rapoartele de Conformitate corespondente, sunt postate pe site-ul oficial al GRECO (<http://www.coe.int/greco>).
2. Cea de-a Treia Runda de Evaluare GRECO, runda curentă (lansată la 1 Ianuarie 2007), abordează următoarele teme:
 - **Tema I - Incriminările:** Articolele 1a și 1b, 2-12, 15-17, 19 paragraful 1 al Convenției Penale privind Corupția, Articolele 1-6 ale Protocolului Adițional¹ (ETS 191) și Principiul Director 2 (incriminarea corupției).
 - **Tema II – Transparența finanțării partidelor politice:** Articolele 8, 11, 12, 13b, 14 și 16 ale Recomandării Rec(2003)4 asupra Regulilor Comune împotriva Corupției în Finanțarea Partidelor Politice și a Campaniilor Electorale și – în general – Principiul Director 15 (finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale).
3. Echipa de Evaluare GRECO (în continuare GET) a derulat o vizită în România în perioada 21-25 iunie 2010. GET pentru Tema II (23-25 iunie) a fost compusă din domnul Richard ROGERS, Consilier Senior al Asistentului Procurorului General, Departamentul de Justiție (Statele Unite ale Americii) și Domnul Tibor Sepsi, consilier Guvernamental, Cabinetul Primului Ministru (Ungaria). GET a fost sprijinită de domnul Christophe SPECKBACHER din partea Secretariatului GRECO. Anterior vizitei, experții GET au primit răspunsurile la chestionarul de evaluare (document GRECO Eval III (2010) 1E, Tema II) și o serie de acte normative relevante.
4. GET s-a întâlnit cu oficiali din partea următoarelor instituții de stat: Ministerul Justiției (Direcția pentru Reforma Sistemului Judiciar și Combaterea Corupției și Direcția Elaborare Acte Normative), Autoritatea Electorală Permanentă, Curtea de Conturi, Ministerul Finanțelor Publice (Departamentul Legislație Fiscală), Agenția Națională de Integritate, Direcția Națională Anticorupție, Curtea de Apel București - Secția Administrativă. GET de asemenea s-a întâlnit cu reprezentanții a trei partide politice (dintre care unul a furnizat răspunsuri în scris după vizită), Societatea Academică din România, Institutul pentru Politici Publice, un canal public de televiziune român, un cotidian și o agenție de presă de pe internet.
5. Prezentul raport asupra Temei II a celei de-a Treia Runde de Evaluare privind Transparența finanțării partidelor politice a fost pregătit pe baza răspunsurilor la chestionar și a informațiilor survenite în urma vizitei. Principalul obiectiv al raportului este acela de a evalua eficiența măsurilor adoptate de către autoritățile române cu scopul de a se conforma cu cerințele ce derivă din prevederile indicate în paragraful 2. Raportul conține o descriere a situației, urmată de o analiză critică. Concluziile includ o

¹ România a ratificat Convenția Penală privind Corupția (ETS 173) la 11 iulie 2002 (a intrat în vigoare, în ce privește România, la 1 noiembrie 2002), și Protocolul Adițional la Convenția Penală privind Corupția (ETS 191) la 29 noiembrie 2004 (a intrat în vigoare, în ce privește România, la 1 martie 2005). România nu a formulat nicio rezerva la niciunul dintre instrumente.

listă de recomandări adoptate de către GRECO și adresate României pentru ca aceasta să-și îmbunătățească nivelul de conformitate cu prevederile avute în vedere.

6. Raportul privind Tema I - Incriminari este inclus în Evaluarea Greco III (2010) 1E, Tema I.

II. TRANSPARENTA FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE - PARTEA GENERALA

Definiția unui partid politic

7. Conform art. 1 din Legea nr. 14/2003 privind partidele politice (în continuare, LPP), partidele politice sunt “asociații cu caracter politic ale cetățenilor români cu drept de vot, care participă în mod liber la formarea și exercitarea voinței lor politice, îndeplinind o misiune publică garantată de Constituție”.

Constituirea și înregistrarea

8. Conform articolelor 2 - 11 din Legea nr. 14/2003, partidele politice sunt entități de drept public care au personalitate juridică. Numai asociațiile politice care sunt formate în baza legii pot activa ca partide politice, în măsura în care se conformează, în perioada de campanie, cu cerințele implicate de păstrarea suveranității naționale, independenței și unității statului, integrității teritoriale, statului de drept și principiile democrației constituționale. Fiecare partid politic și alianță politică (asocierea e stabilită printr-un protocol) trebuie să aibă o denumire completă, o abreviere (un acronim) și un simbol permanent. Aceste caracteristici trebuie să fie clar distinctive față de cele ale partidelor înregistrate anterior (folosirea simbolurilor grafice care au fost deja utilizate este interzisă). Fiecărui partid politic trebuie să adopte și să stabilească în scris statutul și programul politic, precum și să le aibă aprobate de către organele statutare/constitutive.
9. Procedura de înregistrare a unui partid politic este reglementată de art. 18 alin. (1) din Legea nr. 14/2003. Înregistrarea se face numai la Tribunalul București și necesită prezentarea următoarelor documente: a) cererea de înregistrare, semnată de conducătorul organului executiv al partidului politic și de cel puțin 3 membri fondatori (care vor fi citați în instanță); b) statutul partidului; c) programul partidului; d) actul constitutiv împreună cu lista semnăturilor de susținere a membrilor fondatori; e) o declarație privitoare la sediul și la patrimoniul partidului; f) dovada deschiderii unui cont bancar. Înregistrarea are loc după un proces de verificare care trebuie să fie finalizat într-un termen de 15 zile și care este detaliat în art. 18, 20 și 21 ale Legii². Reguli similare există pentru alianțele politice în art. 29 și 30 ale Legii nr. 14/2003.

² Potrivit articolului 18 alin. (2) și (3) ale Legii nr. 14/2003, cererea de înregistrare se afișează la sediul Tribunalului București timp de 15 zile. În termen de 3 zile de la data depunerii cererii de înregistrare, anunțul cu privire la aceasta se publică de către solicitant într-un ziar central de mare tiraj. Tribunalul București examinează cererea în ședință publică, cu participarea reprezentantului Ministerului Public. Persoanele fizice sau juridice interesate pot interveni în proces, dacă depun o cerere de intervenție în interes propriu, potrivit Codului de procedură civilă; o asemenea cerere va fi comunicată *ex officio* semnatarilor cererii de înregistrare (art. 20). Tribunalul București se pronunță asupra cererii de înregistrare a partidului nu mai târziu de 15 zile de la trecerea perioadei prevăzute în art. 18 alin. (2). Persoanele prevăzute la art. 18 alin. (1) lit. a) (conducătorul organului executiv al partidului politic și de cel puțin 3 membri fondatori), Ministerul Public sau persoanele prevăzute la art. 20 alin. (2) (persoane fizice sau juridice interesate care au intervenit în proces) pot face contestație împotriva deciziei Tribunalului București la Curtea de Apel București, în 5 zile de la comunicarea deciziei (art. 21). Aceasta din urmă va judeca în ședință publică, nu mai târziu de 15 zile de la înregistrare. Decizia este finală și irevocabilă.

10. Tribunalul București ține un registru special care conține, la 1 martie 2010, 47 de partide politice, declarate oficial.

Participarea la alegeri

11. Romania este o republică parlamentară în care Președintele este ales prin vot direct de către cetățeni. Guvernul răspunde atât în fața Președintelui, cât și a Parlamentului.
12. Participarea la alegeri nu este dreptul exclusiv al partidelor politice, astfel încât și candidații individuali pot candida la alegerile locale, parlamentare sau prezidențiale. Romania alege la nivel național un șef al statului – Președintele – și o legislatură. Președintele este ales pentru o perioadă de 5 ani de către popor (după schimbarea de la un termen de patru ani, după alegerile din 2004). Ultimele alegeri prezidențiale au avut loc în lunile noiembrie și decembrie 2009. Parlamentul României are două camere; pentru alegerile reprezentanților minorităților naționale există proceduri speciale. Camera Deputaților are 334 de membri, aleși pentru o perioadă de 4 ani prin vot uninominal, potrivit principiul reprezentării proporționale, în colegii de vot uninominal. Senatul are 137 de membri, aleși pentru o perioadă de patru ani, asemenea membrilor Camerei Deputaților. Cele mai recente alegeri parlamentare au avut loc în luna noiembrie 2008. Reprezentarea proporțională în Parlament și alți factori duc de obicei la absența unui partid deținător al majorității în Parlament și totodată, a formării unei coaliții de guvernare. Începând cu luna noiembrie 2007, românii își aleg și reprezentanții pentru Parlamentul European. Ultimele alegeri de acest gen au avut loc în iunie 2009. Există și alegeri pentru desemnarea, la nivel local, a consiliilor locale și a primarilor, precum și a consiliilor județene și a președinților acestora. Ultimele alegeri locale au avut loc în iunie 2008.
13. Potrivit art. 29 din Legea nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, în fiecare colegiu uninominal, fiecare competitor electoral poate propune numai un singur candidat care poate participa la alegerile parlamentare. În același timp, un candidat poate reprezenta numai un singur competitor electoral la alegeri. Nominalizarea candidaților se depune la birourile electorale de circumscripție care funcționează la nivelul la care sunt aleși candidații respectivi, cel mai târziu cu 40 de zile înainte de data alegerilor. Propunerea de candidatură făcută de organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale este trimisă la Biroul Electoral Central.
14. La depunerea candidaturilor, fiecare partid politic, alianță politică, alianță electorală, organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, candidat independent trebuie să facă dovada constituirii unui depozit, în contul Autorității Electorale Permanente (AEP), în cuantum de 5 salarii minime brute pe țară, pentru fiecare candidat (3000 RON, aproximativ 700 de euro³). Pentru a colecta depozitele făcute, AEP deschide câte un cont în fiecare județ și în București. Sumele sunt rambursate organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care au obținut un mandat de deputat, partidelor politice, alianțelor politice și electorale care au totalizat 2% sau mai mult din numărul total de voturi valabil exprimate, la nivel național și candidaților independenți care obțin 20% sau mai mult din numărul total de voturi valabil exprimate în colegiul uninominal în care au candidat.

³ Potrivit art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 1051/2008 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată; începând cu 1 ianuarie 2009, salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată se stabilește la 600 lei lunar (aproximativ 140 Euro). Valoarea stabilită prin acest act normativ nu a fost modificată pentru 2010.

15. Potrivit art. 30 din Legea nr. 35/2008, candidatii independenți trebuie să fie susținuți de cel puțin 4% din numărul total al alegătorilor înscriși pe listele electorale permanente din colegiul uninominal în care candidează (dar nu mai puțin de 2.000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de alegători pentru Senat). Candidații independenți pentru circumscripția electorală a cetățenilor români cu domiciliul sau reședința în afara țării trebuie să fie susținuți de minimum 4% din alegătorii cu domiciliul stabilit în unul dintre statele ce fac parte din colegiul uninominal pentru care candidează, dar nu mai puțin de 2.000 de alegători pentru Camera Deputaților și 4.000 de alegători pentru Senat (art. 30 alin. (1) din Legea nr. 35/2008).
16. Potrivit art. 47 din Legea nr. 35/2008, pragul electoral care ar trebui atins pentru a fi eligibil în Parlamentul național este, după cum urmează: a) pentru Camera Deputaților, 5% din totalul voturilor valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, pentru toate partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale; b) pentru Senat, 5% din totalul voturilor valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, pentru toate partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale; c) pentru Camera Deputaților și Senat, prin îndeplinirea cumulativă a condiției obținerii a 6 colegii uninominale pentru Camera Deputaților și a 3 colegii uninominale pentru Senat, în care candidații partidelor politice, alianțelor politice sau electorale și ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale se situează pe primul loc, în ordinea numărului de voturi valabil exprimate, chiar dacă acestea nu au îndeplinit condițiile prevăzute la lit. a) sau b); d) în cazul alianțelor politice și alianțelor electorale, la pragul de 5% prevăzut la lit. a) și b) se adaugă, pentru al doilea membru al alianței, 3% din voturile valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale și, pentru fiecare membru al alianței, începând cu al treilea, câte un procent din voturile valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, fără a se putea depăși 10% din aceste voturi.

Reprezentarea partidelor în Parlament

17. La ultimele alegeri parlamentare din noiembrie 2008, participarea partidelor politice, a coalițiilor de partide și a candidaților independenți a fost următoarea:

Nr.	Formațiune Politică	Total aplicații	Camera Deputaților	Senat
Partide parlamentare⁴				
1	Alianța PSD+PC	452	315	137
2	PNL	452	315	137
3	PD-L	451	314	137
4	UDMR	449	313	136
5	PRM	441	309	132
Partide non-parlamentare⁵				
	PNG-CD	452	315	137
7	PVE	118	70	48
8	PPPS	87	63	24

⁴ PSD-Partidul Social Democrat; PC-Partidul Conservator; PNL-Partidul Național Liberal; PD-L-Partidul Democrat Liberal; UDMR-Uniunea Democrată Maghiară din România; PRM – Partidul România Mare.

⁵ PNG-CD - Partidul Noua Generație Creștin-Democrat; PER - Partidul Ecologist Roman; PPBS – Partidul Poporului și a Bunăstării Sociale; PNDC – Partidul Național Democrat Creștin; PSR – Partidul Socialist Român; PRE - Partidul României Europene.

9	PNDC	6	3	3
10	PSR	2	1	1
11	PRE	1	1	0
12	Independenți	31	28	3
13	Organizații ale minorităților naționale	18	18	0
	TOTAL pe țară	2960	2065	895

18. Ca urmare a alegerilor menționate mai sus, reprezentarea în Parlament este după cum urmează:

Nume	Mandate pentru Camera Deputaților		Mandate pentru Senat	
	Număr	Procentaj (%)	Număr	Procentaj (%)
PD-L	115	36,39	51	37,22
Alianța Politică PSD+PC	114	36,07	49	35,76
PNL	65	20,56	28	20,43
UDMR	22	6,96	9	6,56
TOTAL:	316 (+18 locuri obținute de către organizațiile reprezentând minoritățile naționale)	100	137	100

Imagine de ansamblu asupra sistemului de finanțare politică

Cadrul legal

19. Din surse publice de informații, se pare că diferitele dispoziții relevante privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor (care au existat în Legea privind partidele politice din 1996 așa cum a fost modificată; Legea nr. 69 din 1992 privind alegerea Președintelui României; Legea nr. 68 din 1992 privind alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și Legea nr. 67 din 2004 privind alegerile locale) au fost consolidate în Legea nr. 43/2003 (modificată prin Legea nr. 90/2003) privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, care a fost apoi înlocuită de actuala Lege nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale. Această Lege a fost modificată în 2008 prin trei Ordonanțe de urgență⁶, iar autoritățile române au indicat faptul că a fost republicată după vizită ca Legea nr. 334/2006, având o numerotare diferită a articolelor, dar fără nicio modificare de fond (prezentul raport a păstrat, cu toate acestea, referințele și numerotarea aplicabilă la momentul vizitei). Mecanismul de mai sus privind transparența vieții politice din România este completat de un sistem de declarații de avere și de interese ale candidaților aleși, în prezent prevăzute de Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate (ANI). Aceste declarații sunt depuse la Biroul Electoral Central (sau la biroul electoral de circumscripție, după caz, odată cu declarația de acceptare a candidaturii) și apoi examinate de către ANI. Cu câteva săptămâni înainte de vizită, procedura în fața ANI a fost declarată neconstituțională, iar colectarea declarațiilor și publicarea lor a fost suspendată. O propunere

⁶ În general, legislația privind finanțarea politică este frecvent modificată de ordonanțe de urgență (sursă: "Protejarea statului de drept într-o Uniune Europeană extinsă: cazurile Bulgariei și României", Raportul Special al CEPS/Aprilie 2009; Susie Alegre, Ivanka Ivanova și Dana Denis-Smith, pagina 63).

legislativă care ar răspunde preocupărilor Curții Constituționale se afla în dezbateră Parlamentului la momentul vizitei și a fost ulterior adoptată și a intrat în vigoare la 6 septembrie 2010.

20. Practic, Legea nr. 43/2003 a introdus un sistem public de finanțare cu un mecanism de monitorizare a finanțării partidelor politice, în primul rând sub responsabilitatea Curții de Conturi și odată cu Legea nr. 334/2006, și sub responsabilitatea Autorității Electorale Permanente (AEP), prima controlând utilizarea corectă a subvențiilor publice de către beneficiar, iar ultima supervizând respectarea generală a Legii nr. 334/2006.
21. Legea nr. 334/2006 (republicată după vizită) conține prevederi care acoperă aspectele variate ale finanțării partidelor politice și supravegherea acestora. Capitolele 1-5 prevăd finanțarea privată a partidelor politice (cotizații ale membrilor de partid, donații, alte surse de venit), finanțarea publică, finanțarea în timpul campaniei electorale a partidelor precum și a candidaților (independenți sau de partid), (contribuții la campaniile electorale, numirea unui mandatar financiar, limite de cheltuieli, monopolul partidelor pentru finanțarea candidaților proprii). Capitolele 5 și 6 reglementează mecanismul de control din partea AEP și sancțiunile aplicabile. Capitolul 7 conține dispoziții finale tranzitorii privind transferul responsabilităților de la Curtea de Conturi la AEP, printre altele. O parte importantă a legislației secundare a fost adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 749 din 11 Iulie 2007 *pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale* (în continuare Hotărârea Guvernului nr. 749/2007); acest text cuprinde, în anexă, o serie de măsuri de implementare, inclusiv, de exemplu, prevederi mai precise în privința donațiilor și a formelor sub care acestea vor fi înregistrate, formule matematice pentru calculul subvențiilor de la bugetul de stat. Anexele adiționale detaliază, printre altele, pașii procedurali ai controalelor efectuate de AEP.
22. România a adoptat astfel un sistem mixt de finanțare publică-privată a partidelor și a campaniilor în care partidele, coalițiile și candidații respectivi pot primi donații atât de la persoane fizice cât și de la persoane juridice, urmând a se supune cerințelor anumitor praguri (și în ceea ce privește cheltuielile cu campaniile). Restricțiile se aplică donațiilor din afara țării și de la entități precum sindicate, culte religioase, instituții publice, etc. Partidele pot genera un venit prin intermediul diferitelor activități, cu excepția celor care au natură economică/comercială. Partidele politice pot deține bunuri mobile sau imobile care sunt necesare realizării activității specifice. Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 334/2006, sursele de finanțare sunt: a) cotizații ale membrilor de partid; b) donații, legate și alte liberalități; c) venituri provenite din activități proprii; d) subvenții de la bugetul de stat.
23. În timpul campaniilor electorale, finanțarea activității participanților la campanie (candidați independenți, partide politice, alianțe electorale/politice, organizațiile/grupurile minorităților naționale) poate fi făcută prin donații și legate. Subvenția anuală atribuită partidelor acoperă, de asemenea, cheltuielile electorale. Partidele politice, alianțele electorale/politice, organizațiile/grupurile minorităților naționale pot transfera sume din alte fonduri care reprezintă venituri către campanie, din activități externe.

Finanțarea publică a partidelor politice și a campaniile electorale

24. În privința finanțării publice directe, partidele politice primesc anual o subvenție din bugetul de stat, în baza prevederilor Legii (art. 14 alin. (1), Legea nr. 334/2006). În prezent, din cele 47 de partide politice înregistrate, 4 partide primesc acest ajutor de stat direct; GET i-a fost comunicat la fața

locului că nu există o reprezentare clară a proporției finanțării private în comparație cu cea publică, dar AEP consideră că prima a depășit-o pe cea din urmă în anii electorali. Subvențiile sunt plătite în rate lunare. Suma totală alocată anual partidelor politice nu poate fi mai mare de 0,04% din veniturile prevăzute în bugetul de stat. Pentru partidele politice care promovează femeii pe listele electorale, suma alocată de la bugetul de stat va fi majorată proporțional cu numărul mandatelor obținute în alegeri de candidații femeii (art. 14 alin. (2) Legea nr. 334/2006). În cazul alianțelor politice sau electorale, subvenția se va împărți, potrivit înțelegerii, între membrii alianței sau, în lipsa unei înțelegeri, după numărul de mandate obținute.

25. Partidele politice, alianțele politice sau electorale, organizațiile aparținând minorităților naționale sunt eligibile să primească finanțare publică dacă se află în una dintre următoarele situații: a) ating pragul electoral la alegerile parlamentare (a se vedea paragraful 16); b) obțin cel puțin 50 de mandate de consilieri județeni (inclusiv consilier din cadrul municipiului București). 75% din bugetul anual acordat partidelor politice va fi împărțit partidelor politice, proporțional cu numărul de voturi primite la alegerile parlamentare, respectiv media voturilor valabil exprimate pentru Camera Deputaților și Senat, dacă au realizat pragul electoral. Restul de 25% se va împărți între partidele politice proporțional cu numărul de voturi primite în alegerile locale.
26. Potrivit art. 20 alin. (1) din Legea nr. 334/2006, veniturile reprezentând subvenții de la bugetul de stat pot avea următoarele destinații, care includ acoperirea cheltuielilor de campanie: a) cheltuieli materiale pentru întreținerea și funcționarea sediilor; b) cheltuieli de personal; c) cheltuieli pentru presă și propagandă; d) cheltuieli privind organizarea de activități cu caracter politic; e) cheltuieli de deplasare în țară și în străinătate; f) cheltuieli pentru telecomunicații; g) cheltuieli cu delegațiile din străinătate; h) cheltuieli cu cotizațiile datorate organizațiilor politice internaționale la care este afiliat partidul politic; i) investiții în bunuri mobile și imobile, necesare activității partidelor respective; j) cheltuieli de protocol; k) cheltuieli de birotică; l) cheltuieli pentru campania electorală.
27. Subvenția de stat nu poate fi folosită în alte scopuri decât cele menționate mai sus (art. 20 alin. (2), Legea nr. 334/2006). Potrivit art. 19 din Legea nr. 334/2006, plata subvenției este condiționată de respectarea anumitor prevederi esențiale de către beneficiari (în caz contrar, AEP poate suspenda plata subvenției): a) art. 3 alin. (3) (obligația de a păstra înregistrările contabile individuale, conform prevederilor contabile generale); b) art. 4 alin. (4) (obligația de a publica în Monitorul Oficial cuantumul total al veniturilor din cotizații până la data de 31 martie a anului următor, precum și lista membrilor de partid care au plătit într-un an cotizații a căror valoare însumată depășește 10 salarii minime brute pe țară); c) art. 9 (obligația de a publica în Monitorul Oficial lista persoanelor fizice și juridice care au făcut într-un an fiscal donații a căror valoare cumulată depășește 10 salarii de bază minime brute pe țară, precum și suma totală a donațiilor confidențiale; nerespectarea obligației de publicare în Monitorul Oficial elementele obligatorii: pentru persoanele fizice - numele și prenumele membrului de partid, codul numeric personal, cetățenia, valoarea, felul donației și data la care a fost efectuată, pentru persoanele juridice - enumerarea, sediul, naționalitatea, codul unic de înregistrare, valoarea, felul donației și data la care a fost efectuată donația); d) art. 11 alin. (3) (donațiile constând în bunuri materiale necesare activității politice, dar care nu sunt materiale de propagandă electorală, primite de la organizații politice internaționale la care partidul politic respectiv este afiliat sau de la partide politice ori formațiuni politice aflate în relații de colaborare politică); e) art. 12 alin. 1 (desfășoară activități specifice societăților comerciale private); f) art. 13 alin. (4) (obligația de a publica în Monitorul Oficial cuantumul total al contribuțiilor financiare venite din partea unei organizații non-politice, dacă partidul politic este asociat cu anterior menționata organizație); g) art. 39 (obligația

de a depune la AEP documentele solicitate de aceasta de la partidul politic); h) art. 40 alin. (2) (obligația de a transmite AEP, în format electronic, toate rapoartele necesare a fi publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I), până când cerințele legale sunt îndeplinite.

28. Sprijinul public indirect este disponibil sub forma sediilor și a timpului de emisie gratuit. Autoritățile administrației publice centrale și locale asigură cu prioritate, nu mai târziu de 90 de zile de la cerere, spații pentru sediile centrale și locale ale partidelor politice, precum și terenurile aferente, la cererea motivată a acestora (art. 21 alin. (1) Legea nr. 334/2006). Partidele politice pot primi cel mult câte un sediu pe unitate administrativ-teritorială (art. 21 alin. (2) Legea nr. 334/2006). Accesul la serviciile publice de radio și de televiziune în cadrul campaniei electorale, precum și la locurile speciale de afișaj electoral este garantat și se asigură potrivit dispozițiilor legilor electorale (art. 29 alin. (1) Legea nr. 334/2006). Potrivit art. 38 alin. (1) din Legea nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, partidele politice, alianțele electorale și cele politice, cetățenii organizațiilor minorităților naționale care participă la alegeri pentru Camera Deputaților și Senat și candidații independenți au acces gratuit la serviciile de radio și televiziune publice proporțional cu numărul de candidați propuși.

Finanțarea privată

29. Sursele permisibile ale finanțării private sunt enumerate de art. 3 al Legii nr. 334/2006: a) cotizații ale membrilor de partid; b) venituri provenite din activități proprii; c) donații, legate și alte liberalități.
30. În ceea ce privește cotizațiile membrilor de partid, acestea vor fi determinate de statutele fiecărui partid. Nu există un plafon general pentru sumele totale colectabile prin intermediul acestei surse de venit. Totuși, suma cotizațiilor membrilor de partid plătite de un membru pe an nu poate depăși 48 de salarii minime brute pe țară (28.800 RON, aproximativ 6850 Euro). Salariul minim brut pe țară luat ca referință este cel valid de la 1 ianuarie al aceluși an (art. 4 alin. (3) Legea nr. 334/2006). Contribuțiile din partea reprezentanților aleși vor fi tratate ca fiind donații "normale". GET a observat că plata cotizațiilor membrilor de partid va fi bazată pe borderou sau chitanță, cu excepția sumelor care, într-o singură tranșă, depășesc 3 salarii minime brute, acestea fiind plătite prin intermediul unui cont bancar (art. 5 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 749/2006).
31. În ceea ce privește veniturile provenite din activități proprii, partidelor le este interzis să desfășoare activități specifice societăților comerciale, cu excepția următoarelor surse de venit: a) editarea, realizarea și difuzarea publicațiilor ori a altor materiale de propagandă și cultură politică proprii; b) organizarea de întruniri și seminarii cu tematică politică, economică sau socială; c) acțiunile culturale, sportive și distractive; d) serviciile interne; e) închirierea spațiilor aflate în patrimoniul propriu pentru conferințe sau acțiuni social-culturale și pentru organizarea birourilor parlamentare; f) înstrăinarea terenurilor și clădirilor din patrimoniu, dar numai după cel puțin 10 ani de la înregistrarea în patrimoniu, cu excepția partidelor politice aflate în curs de dizolvare. Termenul de 10 ani nu se aplică în situația bunurilor imobiliare moștenite; g) înstrăinarea bunurilor mobile din patrimoniu, numai dacă nu reprezintă acte de comerț. În plus, partidele politice pot obține venituri din dobânzi bancare (art. 12 alin. (2) Legea nr. 334/2006).
32. Donațiile sunt reglementate în detaliu la articolele 5-11 ale Legii nr. 334/2006 și în articolele 6-12 ale Hotărârii Guvernului nr. 749/2007. GET a observat că nu există nicio definiție a donațiilor care să afirme în mod clar ce poate fi considerat ca fiind donație pentru scopul finanțării partidului și a campaniilor electorale; art. 6 al Hotărârii Guvernului nr. 749/2007 prevede că: "Liberalitățile primite de

un partid politic constau în donații și/sau legate potrivit dispozițiilor Codului civil. Donațiile cuprind și <darurile de mână> a căror valoare depășește 3 salarii de bază minime brute pe țară” (420 Euro). Prevederile art. 5 al Legii nr. 334/2006 prevăd clar faptul că valoarea justă a bunurilor mobile și imobile donate partidului, precum și a serviciilor prestate acestuia cu titlu gratuit se include în valoarea donațiilor. În mod asemănător, reducerile de preț care depășesc 20% din valoarea bunurilor și serviciilor oferite partidelor politice (și candidaților independenți) sunt considerate donații (art. 6 Legea nr. 334/2006). Activitățile voluntare nu vor fi considerate donații (art. 8 alin. (3) Legea nr. 334/2006). Împrumuturile și strângerile de fonduri nu intră sub incidența legii, potrivit răspunsurilor date la chestionar. Însă autoritățile române subliniază că ultimele nu sunt permise ca surse de finanțare, din moment ce lista acestor surse, conține în Legea nr. 334/2006, nu le prevede și pe acestea.

33. Donațiile trebuie să fie întotdeauna identificabile și identitatea donatorului trebuie să fie verificată de partidul politic (art. 7 din Legea nr. 334/2006). La cererea scrisă a donatorului, identitatea acestuia poate rămâne confidențială publicului larg, atâta timp cât valoarea donației nu depășește 10 salarii minime brute (1400 Euro) într-un an. În plus, suma totală a donațiilor anonime nu poate depăși 0,006% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pe anul respectiv.
34. Partidele pot primi donații atât de la persoane fizice cât și de la persoane juridice, cu excepția sindicatelor sau a cultelor religioase, persoanelor straine, statelor sau organizațiilor straine (bunurile venind din partea organizațiilor politice internaționale și care sunt “necesare activităților politice” pot fi acceptate în anumite circumstanțe prevăzute în Legea nr. 334/2006 – art. 11 alin. 2).
35. Donațiile primite de un partid politic într-un an fiscal nu pot depăși 0,025% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pe anul respectiv (0,050% în timpul anilor electorali). Un plafon se aplică de asemenea pentru ajutorul venit din partea unui anumit donator, care nu poate depăși într-un an 200 de salarii minime brute (28,000 Euro), în cazul unei persoane fizice și 500 de salarii minime brute în cazul unei persoane juridice (70,000 Euro). Aceste limite sunt majorate pentru anii în care au loc alegeri multiple: 400 de salarii minime brute pentru persoanele fizice per alegere și 1000 de salarii minime brute pentru persoanele juridice per alegere. Donațiile făcute de mai multe entități care se află sub controlul direct sau indirect al aceleiași persoane juridice trebuie să se încadreze în aceste limite.
36. Limita de mai sus de 500 de salarii minime brute este de asemenea aplicabilă bunurilor provenite de la un grup non-politic cu care partidul este asociat. Suma totală a contribuțiilor financiare care poate fi colectată prin intermediul asocierii cu diverse formațiuni nu poate depăși 0,006% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul în cauză.
37. În principiu, persoanele juridice care, la momentul donației, au datorii mai vechi de 60 de zile la bugetul de stat, la bugetul asigurărilor sociale sau la bugetele locale, nu pot face donații partidelor politice. De asemenea, este interzis pentru partidele politice să accepte, sub orice formă, direct sau indirect, donații de bunuri, bani sau servicii gratuite făcute cu intenția evidentă de a obține un avantaj economic sau politic (art. 5 alin (7) - (9) din Legea nr. 334/2006).
38. O serie de interdicții se aplică pentru a preveni utilizarea (greșită), în vederea finanțării partidelor și a campaniei electorale, a resurselor financiare, umane și tehnice aparținând instituțiilor publice, regiilor autonome, companiilor naționale, societăților comerciale sau băncilor, în cazul în care deținătorul

majoritar este o instituție publică. Acest lucru se aplică în mod explicit donațiilor sau serviciilor cu titlu gratuit din cadrul unor astfel de instituții publice. Aceste prevederi se aplică în mod similar alianțelor politice și electorale precum și candidaților independenți (art. 10 din Legea nr. 334/2006).

39. Partidele politice nu sunt supuse impozitării pe venit pentru cotizațiile de membru, donații, moșteniri, venituri din activități și posibila finanțare publică primită (aceasta rezultă dintr-o combinație între art. 3 alin. (5) din Legea nr. 334/2006, și articolul 15 din Codul fiscal. Donațiile către partidele politice, entitățile afiliate partidelor politice, reprezentanții aleși, candidații la alegeri și a campaniilor electorale nu sunt deductibile fiscal de către donator (art. 48 alin. 7 din Codul fiscal).
40. AEP a explicat că subvențiile publice sunt furnizate numai la nivelul central al unui partid politic.

Campaniile electorale

41. După cum s-a menționat mai sus, sumele acordate partidelor politice pot fi folosite pentru a acoperi o varietate de cheltuieli ale partidului, inclusiv costurile electorale, și pot furniza sprijin indirect în timpul campaniilor. O parte a dispozițiilor de mai sus cu privire la finanțarea partidelor politice este, de asemenea, relevantă în contextul campaniilor electorale. Capitolul 4 din Legea nr. 334/2006 prevede, în plus, cerințe specifice aplicabile la acest context. Unele dintre principiile aplicabile finanțării partidelor sunt reiterate (de exemplu, interzicerea surselor de donație de la instituții publice sau sub controlul lor, organizații comerciale, persoane fizice sau juridice străine, precum și fundații străine (art. 24 și 25). Numeroasele prevederi ale acestui capitol stabilesc clar și faptul că cerințele se aplică în mod egal și candidaților independenți.
42. Art. 31 din Legea nr. 334/2006 clarifică rolurile financiare ale partidelor politice și ale candidaților lor în timpul campaniilor electorale. În principiu, candidații propuși pentru alegeri de către un partid politic pot finanța activitățile de propagandă numai prin intermediul partidului politic. Acesta din urmă trebuie să deschidă un cont central în fiecare circumscripție electorală de județ pentru candidații la alegerile parlamentare, un cont sau sub-cont pentru fiecare candidat, după caz. Legea prevede în continuare că activitățile de propagandă electorală ale fiecărui candidat, precum și donațiile sau legatele primite de fiecare candidat în numele partidului vor fi făcute numai prin conturi sau sub-conturi deschise în acest scop. Sumele de bani primite de la candidații propuși la alegeri de către un partid politic vor fi considerate donații.
43. Partidele politice și candidații independenți trebuie să aleagă și să numească un mandatar financiar (o persoană fizică sau juridică), care va fi responsabil pentru colectarea donațiilor sau a legatelor și de ținerea evidenței operațiunilor financiare (art. 26 din Legea nr. 334/2006), inclusiv a cheltuielilor. În cazul alegerilor parlamentare, acest monopol de colectare a donațiilor se aplică după anunțarea datei alegerilor. Sarcinile mandatului financiar includ următoarele: a) organizează evidența veniturilor primite pentru campania electorală, a transferurilor altor fonduri provenite din veniturile obținute în afara perioadei electorale și a cheltuielilor efectuate pentru campania electorală; b) verifică legalitatea operațiunilor financiare efectuate în campania electorală, respectarea prevederilor privind donațiile înregistrate în perioada dintre aducerea la cunoștință a datei alegerilor și finalizarea campaniei electorale; c) înaintează Autorității Electorale Permanente raportul privind respectarea condițiilor legale privind finanțarea partidelor politice pe perioada campaniei electorale.

44. Împreună cu partidul politic, mandatarul financiar este responsabil de legalitatea operațiunilor financiare efectuate în cursul campaniei electorale, precum și pentru respectarea prevederilor cu privire la contribuțiile pentru campaniile electorale (art. 23-25).
45. Un partid politic poate avea mai mulți mandatarii financiari, la nivel central, pentru filiale teritoriale sau pentru candidați; în această situație, atribuțiile lor de mandatar trebuie să fie clar delimitate și va fi numit un mandatar financiar coordonator, care reprezintă, de asemenea, partidul în relația cu AEP (trimiterea de rapoarte, inclusiv documente suplimentare sau explicații). În timpul campaniilor pentru alegerile Camerei Deputaților și a Senatului, operațiunile financiare ale fiecărui candidat sunt înregistrate de un mandatar financiar personal, care poate fi același pentru mai mulți candidați. Serviciile aceluiași mandatar financiar nu pot fi folosite de mai multe partide politice, cu excepția situației în care partidele politice fac parte din aceeași alianță politică sau electorală. Calitatea mandatarului financiar se obține numai după înregistrarea financiară la AEP, care se face în perioada dintre momentul oficial al anunțării alegerilor și începutul campaniei electorale. Candidaților nu li se permite să aibă calitatea de mandatarii financiari.
46. Legislația română a optat pentru un sistem de plafonare a cheltuielilor de campanie. Limitele maxime pe care un partid politic sau o alianță politică sau electorală, sau candidat independent le poate face în fiecare campanie electorală se calculează prin însumarea valorilor maxime permise de lege pentru fiecare candidat propus pentru alegeri (locale, parlamentare, prezidențiale și europene); acestea variază între 20 salarii minime brute [2800 Euro] pentru fiecare candidat la funcția de consilier în consiliile comunale, la 10.000 de salarii minime brute [1,4 mil Euro] pentru fiecare candidat la postul de primar al Municipiului București. Un plafon special se aplică cheltuielilor de campanie pentru alegerile prezidențiale, acesta fiind de 25.000 de salarii minime brute [3,5 mil Euro] (articolele 30, 31 și 33 din Legea nr. 334/2006).

III. TRANSPARENȚA FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE - PARTEA SPECIALĂ

(i) Transparența (Articolele 11, 12 și 13b ale Recomandării Rec(2003)4)

Registre și conturi

Partide politice

47. GET a observat că în baza Legii nr. 334/2006, există două cerințe generale pentru ca partidele politice să își organizeze propriile registre contabile, potrivit prevederilor contabile în vigoare, iar aceste cerințe sunt detaliate în legislația secundară. Art. 2 alin. (3) al Legii nr. 334/2006 prevede că partidele politice au obligația de a-și organiza contabilitate proprie, potrivit prevederilor contabile în vigoare. Prevederile Hotărârii Guvernului nr. 749/2007, art. 5, prevăd expres că: 1) partidele politice sunt obligate să-și organizeze contabilitate proprie la nivel central și la nivelul filialelor județene, potrivit dispozițiilor legale în vigoare. În acest scop, ele pot să-și creeze un compartiment propriu de specialitate ori să închirieze serviciile unei firme de contabilitate; 2) contabilitatea partidelor politice se ține în conformitate cu Reglementările contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.829/2003 [acest Ordin a fost abrogat în 2007 – a se vedea mai jos]. Veniturile, cheltuielile și rezultatele trebuie prezentate astfel încât răspundă cerințelor de evidență și raportare pentru fiecare activitate electorală sau alegere, precum și pentru identificarea filialei, organizației sau a candidatului; 3) evidența veniturilor se ține separat pe fiecare

sursă de finanțare prevăzută de lege; 4) toate operațiunile financiare de plăți și încasări ale partidelor politice se efectuează prin conturi bancare, în lei și valută, deschise la bănci cu sediul în România, și în numerar, potrivit legii; 5) plata cotizației se efectuează pe bază de borderou sau chitanță, cu excepția sumelor care, într-o singură tranșă, reprezintă 3 salarii minime brute pe țară sau mai mult, care se face în condițiile alin. 4 (...).

48. Răspunsurile la chestionar indică faptul că normele și practicile pentru păstrarea registrelor, a înregistrărilor, conturilor financiare și a documentelor aferente privind veniturile și cheltuielile sunt reglementate prin Legea nr. 82/1991 privind contabilitatea, republicată, și de Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără un interes patrimonial. Acest ordin din 2007 a abrogat, de fapt, Ordinul nr. 1829/2003 al Ministrului Finantelor Publice menționat mai sus.
49. Potrivit art. 20 din Legea nr. 82/1991, registrele de contabilitate obligatorii sunt următoarele: Registrul-jurnal, Registrul-inventar și Cartea mare. Întocmirea, editarea și păstrarea registrelor de contabilitate se efectuează conform normelor elaborate de Ministerul Finanțelor Publice. Registrele de contabilitate se utilizează în strictă concordanță cu destinația acestora și se prezintă în mod ordonat și astfel completate încât să permită, în orice moment, identificarea și controlul operațiunilor contabile efectuate (art. 21 din Legea nr. 82/1991).
50. Pentru verificarea înregistrării corecte în contabilitate a operațiunilor efectuate se întocmește balanța de verificare, cel puțin anual, la încheierea exercițiului financiar sau la termenele de întocmire a raportărilor contabile stabilite potrivit legii (art. 22 din Legea nr. 82/1991).
51. Persoanele care utilizează sisteme informatice de prelucrare automată a datelor au obligația să asigure prelucrarea datelor înregistrate în contabilitate în conformitate cu normele contabile aplicate, controlul și păstrarea acestora pe suporturi tehnice (art. 23 din Legea nr. 82/1991).
52. Ordinul Ministerului Finanțelor Publice (MFP) nr. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial prevede în art. 3 că persoanele juridice fără scop patrimonial întocmesc situații financiare anuale care cuprind: bilanț, contul rezultatului exercițiului, notele explicative la situațiile financiare anuale. Organizațiile patronale și sindicale, precum și alte organizații fără scop patrimonial, care nu desfășoară activități economice, întocmesc situații financiare anuale simplificate care cuprind: bilanț prescurtat, contul prescurtat al rezultatului exercițiului, notele explicative la situațiile financiare anuale simplificate.
53. Potrivit art. 10 din Ordinul MFP nr. 1969/2007, subunitățile fără personalitate juridică, care aparțin persoanelor juridice fără scop patrimonial cu sediul sau domiciliul în România organizează și conduc contabilitatea proprie până la nivel de bilanță de verificare, fără a întocmi situații financiare anuale.
54. Persoanele juridice fără scop patrimonial organizează și conduc contabilitatea, de regulă, în compartimente distincte, conduse de către directorul economic, contabilul-șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție. Aceste persoane trebuie să aibă studii economice superioare, și, împreună cu personalul pe care îl coordonează, se ocupă de contabilitate, potrivit legii.

55. Toate tranzacțiile financiare trebuie să se bazeze pe documente primare justificative, care trebuie să conțină următoarele elemente: a) numele documentului; b) numele și adresa persoanei juridice care realizează documentul; c) numărul documentului și data la care a fost realizat; d) părțile implicate în operațiunea comercială (atunci când este cazul); e) conținutul operațiunii economice/financiare (colectare, plată); f) cantitatea și valoarea operațiunii întreprinse); g) numele întreg și semnăturile persoanelor care au realizat documentele justificative; h) alte detalii care să asigure înregistrarea completă a tranzacțiilor. Partidele politice efectuează toate operațiunile financiare în baza planului de conturi pentru persoane juridice fără scop patrimonial respectiv: "Clasa I - conturi de capitaluri, aporturi și rezerve", "Clasa II - conturi de imobilizări", "Clasa III - conturi de stocuri și producție în curs de execuție", Clasa IV - conturi de terți", "Clasa V - conturi de trezorerie", "Clasa VI - Conturi de cheltuieli", "Clasa VII -conturi de venituri", "Clasa VIII - conturi speciale".
56. În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 749/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 334/2006, partidele politice sunt obligate să arate atât veniturile, respective cotizațiile, donațiile și alte surse de venit, precum și cheltuielile, după cum urmează:

I. Venituri	<p>Cotizațiile membrilor de partid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Fișă cu datele personale în vederea înregistrării contribuțiilor; ○ Tabel cu taxele colectate pe luna/an; ○ Lista membrilor de partid care au plătit în anul fiscal cotizații de membru a căror valoare depășește limita a 10 salarii minime brute pe economie pe țară; ○ Lista membrilor de partid care au plătit în anul fiscal cotizații de membru a căror valoare depășește 48 de salarii minime brute pe economie pe țară; ○ Situația de la jumătatea anului a venitului obținut din cotizații de membru de partid.
	<p>Donațiile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Fișa de donații pentru persoanele fizice; ○ Fișa de donații pentru persoanele juridice; ○ Fișa anuală de înregistrare pentru donator-persoană fizică; ○ Fișa anuală de înregistrare pentru donator- persoană juridică; ○ Lista donatorilor-persoane fizice care au facut donații în anul fiscal, donații a căror valoare depășește limita a 10 salarii minime pe economie; ○ Lista donatorilor-persoane juridice care au facut donații în anul fiscal, donații a căror valoare depășește limita a 10 salarii minime pe economie; ○ Situația de la jumătatea anului privind veniturile din donații; ○ Situația donațiilor confidentiale din anul fiscal.
	<p>Alte venituri:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Situația anuală a veniturilor din alte surse, detaliată pentru fiecare sursă de venit.
II. Cheltuieli	<ul style="list-style-type: none"> ○ Situația lunară a cheltuielilor, împărțită pe destinații.

57. Cheltuielile partidelor politice sunt înregistrate pe baza facturilor emise de furnizori.
58. Legea nr. 334/2006 și Hotărârea Guvernului nr. 749/2007 nu permit partidelor politice să primească "donații colective" sau să ia un împrumut.
59. În ceea ce privește entitățile aflate în legătură directă sau indirectă, și organizațiile afiliate partidelor politice, subunitățile fără personalitate juridică care aparțin persoanelor juridice fără scop patrimonial având sediul sau domiciliul în România își organizează și conduc propria lor contabilitate până la nivelul bilanțelor de verificare, fără să realizeze situații financiare anuale. Legea nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale nu prevede practici și reguli de ținere a

registrelor, rapoartelor financiare și a documentelor justificative ale veniturilor și cheltuielilor organizațiilor afiliate la partidele politice.

Campaniile electorale

60. Regulile și practicile privind ținerea registrelor, înregistrărilor, rapoartelor financiare și a documentelor justificative ale veniturilor și cheltuielilor legate de campanie sunt furnizate de Legea nr. 334/2006 și de *Hotărârea Guvernului nr. 749/2007 privind aprobarea normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale*.
61. Răspunsurile la chestionar indică faptul că în cadrul contabilității pentru partidele politice, alianțelor electorale/politice, nu există nicio distincție între veniturile și cheltuielile obișnuite, pe de-o parte, și veniturile și cheltuielile legate de campanie, pe de alta. Veniturile și cheltuielile din campania electorală sunt înregistrate într-un Raport al veniturilor și cheltuielilor, care după ce este verificat de către Departamentul de control al partidelor politice și campaniilor electorale al AEP, va fi inclus în contabilitatea partidului politic.
62. După cum a fost arătat în partea generală, partidele politice și candidații independenți sunt obligați să numească un mandatar financiar care este însărcinat, printre altele, cu înregistrarea veniturilor din timpul campaniilor electorale.
63. Donațiile și legatele primite de la persoane fizice sau juridice după începutul campaniei electorale trebuie să fie declarate AEP de către mandatarul financiar în 5 zile lucrătoare (art. 23 alin. (1) Legea nr. 334/2006). Ele pot fi folosite pentru a finanța campania electorală numai după ce au fost declarate către AEP (art. 23 alin. (2) Legea nr. 334/2006).
64. Legea nr. 334/2006 interzice finanțarea campaniilor electorale din următoarele surse: a) persoane fizice sau juridice străine, fie direct sau indirect (art. 24 alin. 1 Legea nr. 334/2006); b) autorități publice, instituții publice, administrații autonome, companii naționale, companii comerciale sau bănci la care statul sau unitățile administrativ teritoriale sunt acționari principali, sau companii care au activități finanțate din fonduri publice, precum și companii care, în ultimele 12 luni de dinaintea începerii campaniei electorale, au avut finanțate activități din fonduri publice (art. 25 alin. (1) Legea nr. 334/2006); c) sindicate sau culte religioase, asociații sau fundații din străinătate, care ar urma să finanțeze prin orice mijloace campania electorală a unui partid, a unei alianțe sau a unui candidat independent (art. 25 alin. (2) Legea nr. 334/2006).
65. Pentru fiecare cheltuială, este necesar să existe documente justificative care au stat la baza înregistrării acestora.

Obligații de raportare

66. Cerințele legate de raportare sunt furnizate în baza Legii nr. 334/ 2006 și a prevederilor de implementare ale *Hotărârii Guvernului nr. 749/2007 privind aprobarea normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 334/2006 referitoare la finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale*.

Partidele politice

67. Partidele politice trebuie să furnizeze AEP, în mod regulat, în afara perioadei electorale, următoarele rapoarte și informații:

Informații ce trebuie furnizate în mod regulat AEP		
Nr.	Tipul raportului	Termenul limită
1.	Situații ale donațiilor primite	31 martie al anului următor
2.	Situația la jumătatea anului asupra veniturilor rezultate din cotizațiile de partid	31 iulie al anului current 31 ianuarie al anului următor
3.	Situația anuală a surselor de venit	31 martie al anului următor
4.	Situația lunară a subvențiilor și cheltuielilor apărute	Până la a 25-a zi a lunii următoare

Campaniile electorale

68. În timpul campaniilor electorale, partidele politice și candidații trebuie să prezinte AEP următoarele informații:

Nr.	Tipul raportului	Termenul limită
1.	Înregistrarea mandatului financiar	Înainte de începerea campaniei electorale
2.	Declarația referitoare la respectarea plafonului prevăzut de art. 30 alin. (2) din Legea nr. 334/2006.	Până la validarea mandatelor

69. Mandatarul financiar trebuie să furnizeze AEP următoarele informații:

Nr.	Tipul raportului	Termenul limită
1.	Donații și legate primite după începutul campaniei electorale	În 5 zile lucrătoare de la primirea lor
2.	Raportul de conformitate cu prevederile legale asupra finanțării partidelor politice în timpul campaniei electorale	În 15 zile de la publicarea rezultatului electoral
3.	Numărul materialelor de propagandă produs, împărțit pe categorii	În 5 zile după ce campania electorală s-a terminat
4.	Declarația privind conformitatea cu plafoanele din art. 30 alin. (2) din Legea nr. 334/2006.	Până când mandatele sunt validate
5.	Raportul detaliat al veniturilor electorale și al cheltuielilor	În 15 zile de la publicarea rezultatului alegerilor

Terțele părți

70. Sprijinul pentru terți nu este reglementat.

Accesul și menținerea înregistrărilor contabile

71. AEP poate cere declarații suplimentare și documente, acolo unde este necesar, iar partidele politice sunt obligate să trimită documentele cerute în termen de 15 zile (după cum prevede art. 39 alin. (1) și (2) Legea nr. 334/2006). În plus, AEP poate cere documente și informații de la persoanele fizice și juridice care au făcut donații sau au furnizat servicii (gratis sau nu), precum și de la orice autoritate publică, ce are obligația să acorde sprijinul necesar (art. 28 alin. (5) din Hotărârea Guvernului nr. 749/2007).

72. Înregistrările contabile și documentele justificative trebuie să fie păstrate 10 ani în arhivele persoanelor juridice fără scop patrimonial, începând de la sfârșitul anului fiscal, cu excepția statelor de plată care sunt păstrate 50 de ani (art. 24 din Legea nr. 82/1991 privind contabilitatea, republicată).
73. În timpul campaniei electorale, mandatarul financiar al fiecărui partid trimite către AEP, după cum a fost indicat mai sus, o serie de rapoarte și declarații incluzând raportul veniturilor și cheltuielilor din campanie (art. 38 alin. 1); GET a fost informată la fața locului că, în practică, aceste documente sunt arhivate și păstrate de AEP pentru 6 luni. Autoritățile au subliniat după vizită că de fapt, toate documentele trebuie păstrate și arhivate de către AEP pe o perioadă de 30 de ani înainte de a le trimite mai apoi Arhivelor Naționale, potrivit art. 13 alin. (1) al Legii nr. 16/1996 (Legea Arhivelor Naționale).

Cerințe de publicare

74. Răspunsurile la chestionar s-au limitat la publicarea declarațiilor de avere și de interese.

Partidele politice

75. GET a observat că partidele politice sunt obligate să publice următoarele informații în Monitorul Oficial, în conformitate cu prevederile Legii nr. 334/2006 (care sunt enumerate în art. 40), precum și precizările corespunzătoare conținute în Hotărârea Guvernului nr. 749/2007:

Tipul informației	Termen de finalizare
Suma totală a veniturilor realizate din cotizațiile de partid și lista membrilor care au plătit într-un an cotizații a căror valoare depășește 10 salarii minime pe economie (1400 Euro), incluzând detaliile personale de identificare (art. 4 Legea nr. 334/2006)	Până la 31 martie al anului următor
Lista persoanelor fizice și juridice care au făcut într-un an donații a căror valoare totală depășește 10 salarii minime brute pe țară, inclusiv informațiile de identificare, precum și suma totală a donațiilor confidentiale (art. 9 Legea nr. 334/2006)	Până la 31 martie al anului următor
Donațiile din străinătate, care sunt autorizate, atâta timp cât sunt de folosință materială, în vederea desfășurării activității de partid	Până la 31 martie al anului următor
Suma totală a veniturilor din alte surse (art. 12 Legea nr. 334/2006)	Până la 31 martie al anului următor
Suma totală a contribuțiilor financiare ce parvin de la asociații cu formațiunile non-politice	Până la 31 martie al anului următor

76. Partidele sunt obligate să trimită informațiile de mai sus către AEP, urmând ca aceasta din urmă să le publice pe site-ul propriu (art. 40 Legea nr. 334/2006).

Campaniile electorale

77. AEP publică de asemenea în Monitorul Oficial, în 30 de zile după anunțarea rezultatelor la alegeri, rapoartele financiare referitoare la campaniile electorale după ce au fost primite în format electronic de la mandatarul financiar; în plus, AEP publică on-line listele donatorilor, care trebuie să fie raportate (în 5 zile de la donație) către AEP după deschiderea oficială a campaniei electorale (art. 40 coroborat cu art. 38 alin. (2) și art. 23 din Legea nr. 334/2006).

Alte cerințe privind publicarea

78. În plus, AEP trebuie să publice un raport anual de activitate privind supravegherea finanțării partidelor politice în Monitorul Oficial al României, precum și pe pagina de web înainte de data de 31 martie a anului următor (art. 26 al Legii nr. 334/2006). De asemenea, în ceea ce privește controalele ad-hoc desfășurate în afara examinării generale a rapoartelor financiare, rezultatele fiecărui control trebuie să fie publicat în Monitorul Oficial al României, precum și pe pagina de web a AEP în termen de 15 zile de la controlul respectiv (art. 36 din Legea nr. 334/2006).

(ii) Supravegherea (Articolul 14 al Recomandarii Rec(2003)4)

Auditul

79. Legea nr. 334/2006 nu impune partidelor sau coalițiilor (sau participanților la campanii electorale) nicio cerință de audit intern sau extern. Derularea acestor audituri rămâne o chestiune ce este decisă de acestea în contextul politicilor lor interne.

Monitorizarea

80. În conformitate cu Legea nr. 334/2006, Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) deține întreaga responsabilitate de a controla conformitatea partidelor politice, a alianțelor politice și electorale, a candidaților independenți și a campaniilor electorale cu această Lege. Curtea de Conturi păstrează o competență „simultană” în acest domeniu în ceea ce privește utilizarea eventualelor subvenții de stat (art. 35 alin. 2). Situația prezentă este rezultatul unui compromis, din moment ce responsabilitatea privind întreaga supraveghere în ceea ce privește implementarea acestei legi a aparținut Curții de Conturi (CC) până în ianuarie 2008.

Autoritatea Electorală Permanentă (AEP⁷)

81. AEP este o instituție administrativă autonomă cu personalitate legală și cu competență generală, ce asigură aplicarea unitară, în perioada dintre două cicluri electorale, a dispozițiilor legale privitoare la organizarea și desfășurarea alegerilor sau consultărilor cu caracter local sau național.
82. AEP este condusă de un președinte (cu rang de ministru). Președintele este numit prin decizie comună (majoritate de voturi) a Camerei Deputaților și a Senatului, la propunerea grupurilor parlamentare, din rândul personalităților cu pregătire sau experiență în domeniul juridic sau administrativ. Candidatul care întrunește majoritatea voturilor Deputaților și Senatorilor este numit președinte. Președintele este însoțit de doi vice-președinți (cu ranguri de secretari de stat), unul fiind numit de Președintele României și celălalt de primul-ministru. Președintele și vice-președinții nu pot fi membri ai vreunui partid politic, iar mandatul lor de opt ani poate fi înnoit numai o singură dată. Art. 63 alin. (8) din Legea nr. 35/2008 prevede modalitățile de încetare a mandatelor acestora (expirare, demisie, revocare pe motive temeinice).

⁷ www.roaep.ro/en

83. AEP își adoptă propriul proiect de buget (înaintea dezbaterii parlamentare cu privire la bugetul de stat) și îl transmite Guvernului în vederea includerii lui în bugetul de stat. Președintele AEP este ordonator principal de credite. Hotărârea nr. 3/2008 privind modificarea și completarea Regulamentului de organizare și funcționare a Autorității Electorale Permanente, publicată în Monitorul Oficial nr. 673/2008, prevede un număr maxim de 250 de posturi (exceptând demnitarii și cabinetul președintelui și al vicepreședinților); în prezent, sunt ocupate 126 dintre acestea. Autoritatea are la nivel central 12 departamente și servicii. Potrivit legii, AEP are opt filiale teritoriale fără personalitate juridică; acestea sunt subordonate AEP și coordonate de unul dintre cei doi vicepreședinți.
84. În cadrul AEP, Departamentul de control al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale este unul dintre cele 12 departamente; acesta a fost creat în iunie 2007 prin extinderea structurii de personal; în prezent, Departamentul are 20 de posturi (inclusiv cele din filialele teritoriale), dintre care 17 sunt ocupate. Autoritățile publice au obligația de a susține AEP în ceea ce privește controlul finanțării partidelor politice. AEP verifică conformitatea cu prevederile legale referitoare la finanțarea partidelor anual sau în urma unei sesizări (art. 36 alin. (1) Legea nr. 334/2006), precum și în urma unei plângeri formulate de orice persoană care furnizează probe în ceea ce privește încălcarea legii finanțării partidelor politice (art. 36 alin. (2) Legea nr. 334/2006). AEP poate acționa de asemenea *din oficiu* atunci când suspectează o încălcare a Legii nr. 334/2006.
85. Rezultatele fiecărui control sunt publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I și pe pagina de internet a AEP într-un interval de 15 zile de la control; raportul anual privind rezultatele controlului este publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I și pe pagina electronică a AEP până la data de 31 martie a anului următor.
86. GET a observat că Hotărârea Guvernului nr. 749/2007 (art. 27-30) descrie în detaliu competența, accesul la informații și domeniul de aplicare al controalelor AEP. În particular: a) AEP trebuie să anunțe cu 15 zile înainte entitățile ce urmează a fi controlate; b) controalele pot fi derulate *in situ* în anumite cazuri (termenul limită de mai sus nu se aplică); c) pot fi cerute partidelor informații suplimentare la sediile acestora; d) AEP poate verifica din nou, după un termen de 15 zile, dacă neregulile constatate au fost remediate etc. Domeniul de aplicare al controlului este definit la art. 30 din HG nr. 749/2007; acesta nu include controlul asupra corectitudinii informației asupra cheltuielilor.

Curtea de Conturi (CC)

87. Curtea de Conturi are responsabilitatea generală pentru controlul asupra managementului și utilizării resurselor financiare ale statului și ale administrației publice. În contextul supravegherii finanțării partidelor politice, CC continuă să monitorizeze - în pofida transferului de competențe către AEP - modul în care partidele politice cheltuiesc subvențiile de stat (art. 35 alin. 2). Legea nr. 94/1992, cu modificările și completările ulterioare, reglementează funcționarea acestei instituții. Aceasta este condusă de un plen format din 18 consilieri de conturi, numiți pe o perioadă de 9 ani de către Parlament, la propunerea comisiilor de buget, finanțe și bănci a celor două Camere. În timpul mandatului lor, aceștia sunt independenți și inamovibili. Conducerea executivă a instituției este asigurată de un președinte, asistat de doi vicepreședinți, care sunt consilieri de conturi. CC este formată din 12 departamente. Fiecare este condusă de un consilier de conturi numit de plenul CC. Dintre acestea, 11 departamente sunt specializate pe audit și control, iar unul este departamentul

juridic. La nivel local, competența CC este exercitată de cele 42 de Camere de Conturi județene, structuri fără personalitate juridică. Ele sunt conduse de un director și de un director adjunct.

88. Președintele și ceilalți membri ai CC sunt independenți în exercițiul funcției și în procesul de luare a deciziilor. Personalul specializat al CC (auditorii publici externi) se bucură de stabilitate și independență în exercițiul atribuțiilor lor. CC nu poate fi influențată de Parlament, de Guvern și de alte autorități publice în ceea ce privește organizarea internă și funcționarea; calendarul activității sale, cu excepția acțiunilor comandate de către Parlament; planificarea, raportarea și urmărirea rezultatelor controalelor acesteia. Referitor la activitățile specifice, CC decide în mod autonom asupra calendarului ce trebuie urmărit.
89. Controalele CC sunt inițiate din oficiu. Singura instituție abilitată să oprească derularea controalelor este Parlamentul, însă numai atunci când sunt depășite competențele oferite prin lege. Deciziile Camerei Deputaților și Senatului prin care i se cere CC să deruleze controale, în limitele atribuțiilor sale, sunt obligatorii. În ceea ce privește cooperarea cu alte instituții, CC cooperează cu Parlamentul, Guvernul, ministerele, precum și cu alte instituții publice.

Alte autorități (servicii de poliție și de investigație, Agenția Națională de Integritate)

90. Așa cum a fost indicat anterior, în activitatea specifică, Autoritatea poate coopera cu diverse alte agenții.
91. Potrivit Legii nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice (care modifică Legea nr. 144/2007 privind *înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate*, care a fost cea aplicabilă la momentul vizitei), persoanele care candidează pentru funcțiile de Președinte al statului, deputat, senator, consilier județean, președinte al consiliului județean, consilier local, președinte al consiliului local și primar au obligația de a-și declara averile și interesele. Declarațiile de avere și de interese vor fi depuse la Biroul Electoral Central sau, după caz, la biroul electoral de circumscripție, odată cu declarația de acceptare a candidaturii, în două exemplare. Biroul Electoral Central și biroul electoral de circumscripție vor trimite o copie a declarației de avere și de interese către Agenția Națională de Integritate în maxim 48 de ore de la depunerea lor. Declarațiile de avere și de interese ale candidaților la funcția de Președinte al României vor fi publicate în Monitorul Oficial, Partea a III-a și vor fi publicate pe pagina de internet a Agenției într-un interval de 10 zile de la depunerea sau înregistrarea lor, după caz, și vor fi păstrate ca atare. Declarațiile de avere și de interese ale candidaților la funcțiile de deputat, senator, consilier județean, președinte al consiliului județean, consilier local, președinte al consiliului local și primar vor fi publicate pe pagina de internet a Agenției în 10 zile de la data înregistrării și vor fi păstrate ca atare.
92. Potrivit Legii nr. 176/2010, declarațiile de avere și de interese vor fi depuse în 30 de zile de la numirea sau alegerea în funcția publică sau de la începutul activității. Persoanele prevăzute în lege sunt obligate să depună ori să actualizeze anual declarațiile de avere și de interese, nu mai târziu de 15 iunie pentru anul fiscal precedent. În termen de 15 zile de la terminarea mandatului sau activității, persoanele prevăzute în lege au obligația de a depune o nouă declarație de avere și de interese.

Statistici

93. Așa cum a fost menționat anterior, până la 31 decembrie 2007, implementarea Legii nr. 334/2006 era monitorizată de CC; această responsabilitate a fost preluată de AEP, iar CC i-a rămas monitorizarea modului în care partidele politice cheltuiesc subvențiile de stat.
94. În timpul controalelor efectuate în 2008, 19 organizații politice reprezentând 9 partide politice, dintre care 3 neparlamentare, au fost verificate. În contextul alegerilor locale din iunie 2008, au fost verificate 46.388 de rapoarte de venituri și de cheltuieli ale partidelor politice, ale alianțelor politice/electorale și ale candidaților independenți. Cu ocazia alegerilor pentru Camera Deputaților și pentru Senat din noiembrie 2008, au fost verificate 3.644 rapoartele de venituri și cheltuieli ale partidelor politice, alianțelor politice/electorale, candidaților independenți care au participat la alegeri.
95. În timpul controalelor efectuate în 2009, 31 de organizații politice reprezentând 8 partide politice au fost supuse controalelor. Pentru alegerile pentru Parlamentul European din iunie 2009, au fost verificate rapoartele de venituri și cheltuieli a 9 partide politice, alianțe politice/electorale și candidați independenți. Pentru alegerile prezidențiale din noiembrie 2008, au fost verificate rapoartele de venituri și cheltuieli a 12 partide politice, alianțe politice/electorale și candidați independenți. De asemenea, au fost verificate rapoartele de venituri și cheltuieli ale partidelor politice, alianțelor politice/electorale și candidaților independenți care au participat la alegerile suplimentare din 2008-2009. Până în prezent, AEP nu a trimis nicio plângere către organele de poliție sau către parchete ca urmare a controalelor efectuate în ceea ce privește finanțarea partidelor politice.
96. În 2009, Curtea de Conturi a efectuat controale la 6 partide politice în ceea ce privește subvențiile primite de la bugetul de stat din 2008. Controalele au confirmat că cheltuielile din subvențiile primite au fost făcute cu respectarea prevederilor legale. Până la sfârșitul lui decembrie 2008, CC nu a avut prilejul să sesizeze organele de poliție sau parchetele pentru posibile încălcări ale legii penale.

(iii) **Sanctiuni**

97. Răspunsurile la chestionar se referă numai la prevederile conținute în Legea nr. 334/2006 și la posibilele consecințe ale activității de control a AEP.

Sanctiuni și măsuri aplicabile de către AEP

98. Dacă în timpul controalelor, personalul AEP descoperă încălcări ale Legii nr. 334/2006 ce reprezintă contravenții, acesta întocmește un proces verbal ce conține propunerea de aplicare a unei sancțiuni; decizia este luată printr-o decizie colectivă de către AEP (art. 29 din HG nr. 749/2007).
99. Legea nr. 334/2006 prevede două categorii de sancțiuni: a) amendă cuprinsă între 5000 și 25.000 RON [de la 1200 la 6000 de euro] în situațiile descrise la art. 41 para. (1), care enumeră o serie de încălcări ale legii⁸; b) confiscarea sumelor de bani și/sau valoarea bunurilor și serviciilor care au făcut

⁸ 1) finanțarea partidului politic din alte surse decât cele prevăzute explicit și limitativ de lege (art. 3 alin. 2); 2) nerespectarea obligației de a-și organiza contabilitate proprie, conform reglementărilor contabile în vigoare (art. 3 alin. 3); 3) suma cotizațiilor plătite într-un an de un membru de partid depășește 48 de salarii minime brute pe țară (art. 4 alin. 3); 4) nerespectarea obligației partidelor politice de a publica în Monitorul Oficial al României, Partea I, cuantumul total al veniturilor din cotizații până la data de 31 martie a anului următor, precum și lista membrilor de partid care au plătit într-un an cotizații a căror valoare însumată

obiectul încălcării legii dacă pragul contribuțiilor este depășit; orice astfel de sumă este transferată către bugetul general de stat.

100. Sancțiunile sunt aplicabile, după caz, partidului politic, candidatului independent, mandatarului financiar și/sau donatorului care a încălcat prevederile (art. 41 alin. 2 Legea nr. 334/2006).
101. Mai mult, dacă prin hotărâre judecătorească definitivă unul sau mai mulți candidați care au fost aleși sunt condamnați pentru o infracțiune în legătură cu finanțarea partidului politic sau a campaniei electorale, mandatul lor de parlamentar sau de oficial local ales poate fi anulat de către judecător (art.

depășește 10 salarii minime brute pe țară (art. 4 alin. 4); 5) nerespectarea obligațiilor legale privitoare la donații, precum: totalul donațiilor pe care un partid politic le poate primi de la o persoană fizică sau juridică etc. (regulile privind donațiile așa cum sunt prevăzute la art. 5 ca întreg); 6) neînregistrarea în mod distinct în contabilitatea proprie a reducerilor de preț care depășesc 20% din valoarea bunurilor sau serviciilor oferite partidelor politice și candidaților independenți (ce se vor considera donații potrivit legii) (întregul art. 6); 7) neînregistrarea și neverificarea identității donatorului (întregul art. 7); 8) înregistrarea inexactă a tuturor donațiilor în documentele contabile (întregul art. 8); 9) nerespectarea obligației de a publica în Monitorul Oficial al României, Partea I, lista persoanelor fizice și juridice care au făcut într-un an fiscal donații a căror valoare cumulată depășește 10 salarii de bază minime brute pe țară, precum și suma totală a donațiilor confidențiale primite (întregul art. 9); 10) acceptarea de către partidele politice de donații sau servicii prestate cu titlu gratuit de la o autoritate ori instituție publică, de la o regie autonomă, de la o companie națională, societate comercială sau societate bancară cu capital integral ori majoritar de stat (art. 10 alin. 2); 11) acceptarea donațiilor din partea unui sindicat sau a unui cult religios, indiferent de natura acestora (art. 10 alin. 3); 12) acceptarea donațiilor din partea altor state ori a organizațiilor din străinătate, precum și din partea persoanelor fizice sau juridice străine (cu excepția materialelor de care este nevoie pentru activități politice) (art. 11 alin. 1); 13) nerespectarea obligației de a publica în Monitorul Oficial lista cu materialele primite din partea altor state sau organizații din străinătate, precum și din partea persoanelor fizice sau juridice străine (cele permise de lege) (art. 11 alin. 3); 14) depășirea pragului prevăzut pentru contribuțiile financiare a unei formațiuni nepolitice (dacă această organizație este în legătură cu partidul) (art. 12 alin. 1); 15) depășirea pragului total al contribuției financiare sub diverse tipuri de asociere cu formațiuni nepolitice (art. 13 alin. 1 și 2); 16) desfășurarea de activități specifice societăților comerciale (art. 12 alin. 1); 17) nerespectarea obligației de a publica în Monitorul Oficial până la 31 martie cuantumul total al veniturilor provenite din alte surse (art. 12 alin. 3); 18) schimbarea destinației subvențiilor primite de la bugetul de stat (art. 20 alin. 2); 19) nedeclararea donațiilor și legatelor primite după deschiderea campaniilor electorale (art. 23); 20) finanțarea directă sau indirectă a campaniei electorale de către persoane fizice sau juridice străine (art. 24 alin. 1); 21) finanțarea campaniei electorale a unui partid politic, a unei alianțe politice sau a unui candidat independent de către o autoritate publică, instituție publică, regie autonomă, companie națională, societate comercială ori societate bancară, la care sunt acționari majoritari statul sau unități administrativ-teritoriale, ori de către societăți comerciale care desfășoară activități finanțate din fonduri publice (art. 25 alin. 1); 22) finanțarea în orice mod a campaniei electorale a unui partid, a unei alianțe a acestora sau a unui candidat independent de către sindicate, culte religioase, asociații ori fundații din străinătate (art. 25 alin. 2); 23) primirea donațiilor sau a legatelor de la persoane fizice sau juridice prin intermediul altei persoane decât mandatarul financiar (care este special numit de partidul politic pentru acest scop) (art. 26 alin. 1); 24) păstrarea evidenței operațiunilor financiare prin alte mijloace decât prin cele prevăzute explicit și limitativ de lege (de către mandatarul financiar) (art. 26 alin. 2); 25) utilizarea serviciilor aceluiși mandatar financiar pentru mai mult de un partid politic (cu excepția situațiilor alianțelor politice sau electorale unice) (art. 26 alin. 7); 26) numirea mandatarului financiar drept candidat (art. 26 alin. 9); 27) netipărirea pe toate materialele de propagandă a informațiilor de identificare obligatorie (numele candidaților independenți, partidului politic, alianței politice sau electorale și denumirea operatorului economic care le-a realizat) (art. 29 alin. 2); 28) suportarea costurilor materialelor de propagandă de către alte persoane decât beneficiarii propagandei (candidați independenți, partide politice sau alianțe politice ori electorale) (art. 29 alin. 3); 29) nerespectarea obligației de a declara AEP, prin mandatarul financiar, numărul materialelor de propagandă defalcat pe categorii (art. 29 alin. 4); 30) utilizarea materialelor de propagandă pentru alegerea organelor de conducere a partidelor politice pentru alte scopuri sau în alte situații decât cele prevăzute de lege (art. 29 alin. 6); 31) nerespectarea prevederilor legale referitoare la cheltuielile maxime premise pentru fiecare candidat sau candidat independent (art. 30 alin. 2); 32) finanțarea activităților de propagandă electorală de un candidat propus de un partid politic prin alte mijloace decât prin respectivul partid politic (art. 31); 33) nedepunerea la AEP a unui raport detaliat privitor la veniturile și cheltuielile electorale ale fiecărui partid politic și candidat independent, de către mandatarul financiar în termen de 15 zile de la publicarea rezultatelor electorale (art. 38); 34) nedepunerea la AEP a documentelor pe care Autoritatea le-a cerut de la partidul politic (art. 39 alin. 2).

46 alin. 1 Legea nr. 334/2006). Nu există reguli similare pentru deținătorii unui mandat de Europarlamentar sau de Președinte.

102. Deciziile de mai sus pot fi atacate în instanță.

103. Așa cum a fost menționat în partea generală, Legea nr. 334/2006 condiționează acordarea subvențiilor de la bugetul de stat de anumite cerințe. Ea poate fi suspendată în cazul anumitor încălcări ale legii (art. 3 alin. (3); art. 4 alin. (4); art. 9, art. 11 alin. (3); art. 12 alin. (1); art. 13 alin. (4); art. 39 și art. 40 alin. (2)), pentru a obliga contravenienții să remedieze situația nelegală. AEP va sesiza, în primul rând, partidul politic despre neregulile constatate și despre calendarul remedierii lor. Timpul alocat partidelor politice pentru a remedia neregulile nu poate depăși 15 zile. Decizia de suspendare temporară a acordării tranșelor lunare de la bugetul de stat poate fi contestată în termen de 15 zile de la comunicare la instanța de contencios administrativ competentă, care trebuie să se pronunțe în termen de 15 zile de la sesizare. Hotărârea instanței este definitivă și irevocabilă.

Sanțiuni aplicabile de Curtea de Conturi (CC)

104. Din moment ce CC verifică utilizarea subvențiilor publice de către partide, GET a presupus că anumite sancțiuni vor fi aplicabile de către CC, precum și că aceasta va transmite cazurile către AEP. Așa cum i s-a spus GET în timpul vizitei *in situ*, CC și-a pierdut competența de a impune sancțiuni în aria sa de competență și trebuie să depună un dosar către instanța de contencios administrativ în astfel de scopuri; sancțiunile aplicabile sunt cele conținute în legislația generală privind contravențiile. Până în prezent, AEP nu a primit nici un caz de la CC.

Statistici

105. Între 2008 și 2009, Departamentul pentru controlul finanțării partidelor politice din cadrul AEP a întreprins o serie de verificări; multe încălcări ale legii în privința finanțării partidelor au fost sancționate cu amenzi cuprinse între 5.000 și 25.000 RON, iar în câteva cazuri au fost hotărâte confiscări de sume de bani și de bunuri. Spre exemplu: a) Partidul România Mare a fost sancționat cu avertisment și cu confiscarea a 3.000 RON (700 Euro); b) Partidul Noua Generație - Creștin Democrat a fost sancționat cu o amendă de 5.000 RON (1.200 Euro) și cu confiscarea a 78.000 RON (18.000 Euro); c) Partidul Socialist Român a fost sancționat cu o amendă de 5.000 RON (1.200 Euro); d) un candidat independent a primit o amendă de 5.000 RON (1.200 Euro); e) Partidul Național Liberal a fost sancționat atât cu amendă de 5.000 RON, cât și cu confiscarea a 70.346 RON (EUR 17.000). În cazurile în care au fost constatate încălcări ale legii lipsite de gravitate au fost aplicate doar avertismente.

Imunități

106. Aceste aspecte nu sunt reglementate în legislație și nu există informații suplimentare. GET reamintește că legislația românească prevede un sistem general de imunități în ceea ce privește urmărirea penală⁹. Lăsând la o parte imunitatea judecătorilor și procurorilor, domeniul de aplicare a

⁹ În Raportul Primei Runde de Evaluare ([legătură](#)), paragrafele 67-76 și 101-104, iar din moment ce erau necesare îmbunătățiri, a fost examinat modul în care au fost luate în considerare recomandările în Raportul de Conformitate ([legătură](#)), paragrafele 56-63 și Addendumul ulterior ([legătură](#)), paragrafele 5-9.

imunității este limitat la: a) membrii Parlamentului României (deputați și senatori), care se bucură de imunitate în ceea ce privește arestarea, reținerea ori percheziția cu excepția situațiilor de flagrant (moment în care pot fi reținuți și percheziționați, iar ministrul justiției va informa fără întârziere pe președintele Camerei respective cu privire la reținere și percheziție), așa cum prevede art. 72 din Constituție; această imunitate poate fi ridicată de către Parlament în conformitate cu procedura prevăzută în Regulamentele celor două Camere ale Parlamentului¹⁰; b) Președintele Republicii, a cărui imunitate este definită indirect în Constituție, care prevede procedura de urmărire penală doar pentru înaltă trădare (art. 84 din Constituție); c) Primul-ministru și ministrii, care pot fi puși sub urmărire penală în conformitate cu Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială. Imunitatea acestora, prevăzută în Legea nr. 115/1999, este de fapt mai extinsă decât cea a parlamentarilor. În urma Raportului Primei Runde de Evaluare a GRECO, această lege a fost modificată întrucât anterior aceasta se aplica și în cazul foștilor membri ai guvernului; cu toate acestea, GET a confirmat faptul că, în urma unei Decizii a Curții Constituționale din 2007, Legea nr. 115/1999 a fost modificată din nou, astfel că situația curentă este aceeași cu cea anterioară recomandării GRECO.

Termene de prescripție

107. În conformitate cu art. 44 din Legea nr. 334/2006, care prevede aplicarea suplimentară a Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor¹¹, cu completările și modificările ulterioare aduse de Legea nr. 180/2002, toate faptele definite și sancționate prin acest act normativ sunt fapte ilicite cu caracter administrativ („contravenții”). Drept urmare, termenul de prescripție pentru aplicarea amenzii contravenționale pentru astfel de fapte este de 6 luni de la data comiterii lor, aplicarea sancțiunii fiind prescrisă după o perioadă de o lună dacă procesul verbal de constatare a contravenției nu a fost comunicat contravenientului (art. 13 și 14 din OG nr. 2/2001).

IV. ANALIZĂ

Considerații generale

108. Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale (denumită în continuare: Legea nr. 334/2006) este un act normativ bun, care prevede o serie de măsuri care au ca scop creșterea transparenței generale a finanțării partidelor politice în ceea ce

¹⁰ Spre exemplu, deputații pot fi cercetați și puși sub urmărire penală pentru acțiuni care nu au legătură cu voturile sau cu opțiunile politice exprimate în exercițiul mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără acordul celor două Camere, după audierea acestora. Cercetarea și urmărirea penală poate fi derulată numai de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Înalta Curte de Casație și Justiție va avea competența de soluționare a acestor cazuri. (art. 193 din Regulamentul Camerei Deputaților (http://www.cdep.ro/pls/dic/site_page?id=240)).

¹¹ Art. 13: (1) Aplicarea sancțiunii amenzii contravenționale se prescrie în termen de 6 luni de la data săvârșirii faptei.

(2) În cazul contravențiilor continue termenul prevăzut la alin. (1) curge de la data constatării faptei. Contravenția este continuă în situația în care încălcarea obligației legale durează în timp.

(3) Când fapta a fost urmărită ca infracțiune și ulterior s-a stabilit ca ea constituie contravenție, prescripția aplicării sancțiunii nu curge pe tot timpul în care cauza s-a aflat în fața organelor de cercetare sau de urmărire penală ori în fața instanței de judecată, dacă sesizarea s-a făcut înăuntrul termenului prevăzut la alin. (1) sau (2). Prescripția operează totuși dacă sancțiunea nu a fost aplicată în termen de un an de la data săvârșirii, respectiv constatării faptei, dacă prin lege nu se dispune altfel.

(4) Prin legi speciale pot fi prevăzute și alte termene de prescripție pentru aplicarea sancțiunilor contravenționale.

Art. 14: - (1) Executarea sancțiunii amenzii contravenționale se prescrie dacă procesul-verbal de constatare a contravenției nu a fost comunicat contravenientului în termen de o luna de la data aplicării sancțiunii.

privește activitățile curente ale partidelor politice, precum și campaniile electorale. Aceasta este pe alocuri prea ambițioasă și impune multe limitări care sunt probabil dificil de pus în practică, printre care un sistem complex de restricții privind veniturile și cheltuielile din campaniile electorale, dar și cuantumurile permise ale donațiilor anonime, calculate prin raportare la veniturile prevăzute în bugetul de stat, interzicerea donațiilor ce au ca scop obținerea de contracte publice etc. Autoritățile române au menționat că Legea nr. 334/2006 a fost republicată după vizita *in situ*, dându-se o renumerotare a articolelor, nefăcându-se însă schimbări substanțiale; prezentul raport a păstrat numerotarea existentă la momentul vizitei *in situ*. Norme de aplicare importante se găsesc în Hotărârea Guvernului nr. 749 din 11 iulie 2007 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale (denumită în continuare HG nr. 749/2007), care este un instrument util de orientare pentru cei cărora li se aplică această lege. Legea nr. 334/2006 prevede de asemenea un mecanism de supraveghere sub responsabilitatea comună a Autorității Electorale Permanente (AEP) și a Curții de Conturi (CC), care este în mod potențial puternic și aplicabil pentru un set larg de sancțiuni în cazul neconformării cu prevederile legii. Cu toate că mai multe partide au fost invitate la o întrevvedere cu GET, numai trei partide au acceptat invitația, dintre care unul a furnizat informații după vizita propriu-zisă. Surprinzătoare este în mod particular diferența dintre cerințele relativ stricte ale legii și realitatea practică, așa cum este descrisă de partidele politice, reprezentanții media și societatea civilă.

Transparența

109. Discuțiile *in situ* au arătat că finanțarea partidelor politice este percepută ca deosebit de problematică și ca o zonă gri în România; GET i s-a spus în mod repetat că informațiile disponibile nu reflectă nici pe departe situația reală a partidelor politice atât în timpul campaniilor, cât și în afara perioadelor electorale. Economia informală considerabilă¹² are impact asupra activităților politice, iar partidele și candidații cheltuiesc semnificativ mai mult decât le permit resursele declarate în mod oficial. În aceeași situație se află și donatorii; observatorii electorali au constatat deseori că în ultimele două sau trei perioade electorale o serie de donatori oferiseră sprijin partidelor politice și candidaților în cuantumuri care depășeau, de fapt, nivelul veniturilor declarate; toate acestea sugerează că finanțarea informală ar putea reprezenta mai mult de 30% din activitatea financiară reală. Cumpărarea voturilor rămâne de asemenea o problemă importantă, iar autoritățile au demarat acțiuni în această privință¹³. Discuțiile *in situ* au arătat că sunt folosite multe tehnici de finanțare ilegală a activităților politice: crearea unor posturi fictive (inclusiv în Parlament sau în primăria Capitalei), cumpărarea de sprijin de la susținători influenți și puternici (în schimbul unor responsabilități publice și contracte de afaceri ulterioare), finanțări publice atribuite direct către structurile de partid de la nivel local fără ca acestea să le fi cerut, crearea unor structuri în legătură cu partidele pentru a masca originea reală a veniturilor sau pentru a strânge fonduri suplimentare, pentru a abuza de avantaje publice, a șantaja mari societăți comerciale etc. În același timp, este evident că anumiți factori noi constituie o provocare suplimentară (concentrarea presei în mâinile partidelor politice sau ale membrilor aflați la conducere, tendința crescândă a oamenilor de afaceri de a fi și politicieni, care își utilizează poziția pentru a-și finanța activitățile politice în moduri ilicite sau contestabile). GET a fost de asemenea informată că cerințele Legii nr. 334/2006 sunt eludate prin diverse mijloace, inclusiv

¹² Reprezentantul Ministerului Finanțelor nu a avut cifre exacte sau oficiale, dar a menționat că ea reprezintă probabil aproximativ 30% din PIB.

¹³ De pildă, în 2009, 3 cazuri privind 3 inculpați au fost trimise în judecată; în 2010, 8 cazuri privind 8 inculpați au fost trimise judecată.

prin înregistrarea donațiilor care ar depăși în mod normal nivelul maxim permis sau pragul pentru accesul la acestea, fragmentarea donațiilor pentru a evita declararea provenienței lor și a plafoanelor privind donarea etc. GET este convinsă că unele dintre aspectele menționate pot fi deja abordate în actuala formă a cadrului legal privind finanțarea activității politice sau a legislației anticorupție și împotriva spălării banilor, depinzând de o reală voință politică și instituțională din partea structurilor de supraveghere (a se vedea mai jos, paragrafele 121-123). De pildă, Legea nr. 334/2006 interzice în mod expres toate formele de abuz privind facilitățile publice.

110. Situația nu este în întregime clară cu privire la entitățile care fac obiectul Legii nr. 334/2006 din moment ce unele formațiuni politice nu sunt considerate în mod oficial sau declarate ca partide politice (este cazul, spre exemplu, câtorva organizații ale minorităților naționale și nu numai¹⁴). GET nu a putut lua în discuție situația fiecărei organizații care ar putea fi implicată în activități politice și/sau electorale, iar autoritățile din România sunt invitate să asigure aplicarea unitară și egală a legii în privința tuturor organizațiilor relevante.
111. A rămas în mod particular neclar în ce măsură rapoartele partidelor trebuie detaliate în așa fel încât acestea să ia în considerare diversele structuri asociate, cum sunt organizațiile de tineret/de femei/de oameni de afaceri sau fundațiile (unele sunt numite institute) și alte entități pe care partidele le-au creat în practică. De exemplu, fundațiile sunt considerate de câteva partide entități complet independente (cu personalitate juridică proprie); aceste fundații (unul dintre partidele prezente la discuții a confirmat că au fost create mai multe astfel de structuri) sunt implicate într-o varietate de activități precum acțiunile caritabile, cultură și educație, tipărire și editare, organizare de evenimente etc.; acestea pot genera venituri suplimentare subînchiriindu-și, de pildă, sediile. De asemenea, aceiași reprezentanți au declarat că aceste fundații sunt implicate în activitățile partidelor, în special în timpul campaniilor electorale. Totodată, fundațiile nu sunt considerate ca fiind incluse în domeniul de aplicare a Legii nr. 334/2006 (acestea sunt supuse controlului financiar/fiscal al Ministerului Finanțelor Publice în funcție de cifra lor de afaceri). Acest aspect este crucial dacă rapoartele financiare ale partidelor politice vor trebui să reflecte în mod fidel situația financiară globală a acestora, resursele și cheltuielile; fie aceste fundații vor fi incluse în rapoartele contabile ale partidelor, fie aporturile lor financiare vor trebui raportate ca și contribuții din partea unor părți terțe (în timpul campaniilor electorale); așa cum a fost indicat în paragraful 70, acest ultim aspect al sprijinului părților terțe în timpul alegerilor nu este încă reglementat în România. Drept urmare, GET recomandă **i) să se clarifice modul în care activitatea financiară a diverselor tipuri de structuri în legătură cu partidele politice trebuie să fie înregistrată în documentele contabile ale partidelor politice; ii) să fie examinate modalitățile de creștere a transparenței contribuțiilor „părților terțe” (ex: entități separate, grupuri de interese) către partidele politice și către candidați.**
112. În timpul discuțiilor *in situ*, a persistat deseori o incertitudine cu privire la standardele aplicabile obligațiilor contabile și formatului lor, cu toate că, așa cum a fost menționat în partea descriptivă, HG nr. 749/2007 (art. 5) prevede cu claritate faptul că, în principiu, activitatea contabilă a partidelor politice trebuie să fie conformă cu regulile contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial, conținute în reglementările relevante emise de Ministerul Finanțelor Publice. GET a înțeles că, în conformitate cu art. 1 din Ordinul nr. 1969/2007 al Ministrului Finanțelor, toate partidele politice și entitățile asociate cu personalitate juridică sunt obligate, în principiu, să conducă contabilitatea în

¹⁴ Astfel de organizații nu primesc finanțare publică prin Autoritatea Electorală Permanentă, ci prin Departamentul pentru Relații Interetnice, care finanțează de fapt toate minoritățile reprezentate în Consiliul Național al Minorităților.

partidă dublă și să întocmească situații financiare anuale (în scopul supravegherii generale de către Ministerul Finanțelor). În același timp, HG nr. 749/2007 prevede obligația consolidării situațiilor financiare proprii la nivel central și la nivelul filialelor județene, structurile de la nivel județean ținând evidența contabilă pentru toate celelalte structuri locale întrucât acestea din urmă nu au autonomie financiară și nu pot ține contabilitate separată (sediul de la nivel județean reprezentând sediul central pentru toate structurile locale) - cu excepția secțiunilor locale din sectoarele Capitalei. Cu toate acestea, se întâmplă ca aceste structuri să țină evidența contabilă într-o formă simplificată (sau să nu o țină practic deloc), așa cum au subliniat interlocutorii GET; același lucru este valabil și pentru celelalte structuri și organizații ale partidelor. Având în vedere nevoia introducerii unui sistem global de declarare care să redea o imagine fidelă a activității anuale a partidelor, formatul de bilanț contabil nu este potrivit pentru filialele județene și pentru cele aflate în orașele mari unde poate fi desfășurată o activitate financiară semnificativă în timpul alegerilor locale. De asemenea, se pare că filialele locale folosesc arareori tehnici computerizate de contabilitate, care ar înlesni, spre exemplu, consolidarea verticală a situațiilor financiare anuale în timp util. Va trebui ca aceasta să fie luată în considerare de către autoritățile din România atunci va fi introdusă declararea situațiilor financiare generale, recomandată în cele ce urmează (a se vedea paragraful 114). GET recomandă **să se asigure că toate entitățile aflate sub controlul partidelor politice și filialele județene (incluzând aici și sectoarele Capitalei) ale partidelor politice țin evidențe contabile corespunzătoare.**

113. Mai mult, viața politică rămâne instabilă; se întâmplă destul de frecvent ca figuri politice să migreze de la un partid la altul. GET i s-a spus în timpul vizitei că atunci când se petrece acest lucru, oameni din conducerea partidelor iau cu sine o parte sau chiar toată documentația contabilă și financiară, cu toate că fiecare partid politic este, în principiu, obligat să se asigure că aceste acte sunt păstrate pentru o perioadă de 10 ani, potrivit reglementărilor privind contabilitatea descrise de autoritățile din România; neconformarea cu aceste cerințe face obiectul răspunderii administrative și penale (cum este, de pildă, sustragerea de documente de contabilitate). Așa cum a fost menționat în partea descriptivă, (paragraful 73), AEP este obligată, în mod normal, să păstreze toate dosarele pentru o perioadă de 30 de ani, însă, în practică, personalul AEP nu păstrează rapoartele financiare pentru mai mult de 6 luni de la depunerea lor și se bazează, așa cum i s-a spus GET, pe registrele și datele păstrate de partide și de candidați. În condițiile riscurilor de mai sus, este imperativ ca AEP să rețină informația pentru mai mult timp, având în vedere termenele de prescripție la care se face referire mai jos (a se vedea paragraful 127). Potrivit informației colectate de GET, nu au fost luate până acum măsuri împotriva vreunui partid ca urmare a lipsei registrelor contabile. Autoritățile din România ar putea dori să ia măsuri suplimentare pentru a se asigura că AEP respectă cerințele de reținere a documentelor.
114. Art. 40 din Legea nr. 334/2006 impune partidelor politice obligația de a publica în Monitorul Oficial, până la data de 31 martie a fiecărui an, declarații separate privind donațiile, cotizațiile membrilor (un raport intermediar privind cotizațiile este de asemenea cerut) și o situație privind alte surse de venit (a se vedea partea descriptivă, paragraful 66 și urm.). De îndată de primește aceste dosare, AEP trebuie să le publice pe pagina sa de internet. Discuțiile *in situ* au confirmat că practic nu există o cerință pentru partidele politice de a transmite către AEP situațiile financiare centralizate și de a fi publicate măcar rezumate detaliate în mod rezonabil cu privire la acestea (ceea ce ar include în special cheltuielile). Numai declarațiile financiare privind finanțarea campaniilor electorale sunt comunicate împreună cu toate elementele referitoare la venituri și cheltuieli (și publicate în Monitorul Oficial și pe pagina de internet a AEP). Situațiile financiare anuale ale partidelor politice sunt transmise autorităților fiscale (pentru activități specifice de control), dar nu există o interacțiune între

acestea și AEP. Mai mult, interviurile cu partidele au arătat că publicarea documentelor financiare nu este o practică urmată de acestea (uneori nici măcar în interiorul partidelor pentru motive de transparență față de membri). Această situație este nesatisfăcătoare mai ales din perspectiva articolului 13 din Recomandarea Rec(2003)4. GET dorește să sublinieze că publicarea regulată a situațiilor financiare ale partidelor este un element esențial al transparenței activității politice. Având în vedere cele menționate, GET recomandă **ca partidelor politice să li se solicite să transmită situațiile financiare centralizate către AEP și să facă publice variante rezumate adecvate.**

115. Legea nr. 334/2006 conține prevederi referitoare la bunurile mobile și imobile donate partidelor, la serviciile prestate acestora cu titlu gratuit și reducerile de preț care depășesc 20% din valoarea bunurilor sau serviciilor oferite. De asemenea, normele de aplicare și regulile de contabilitate nu sunt îndeajuns de clare în ceea ce privește diversele tipuri de reduceri, de servicii prestate cu titlu gratuit sau alte avantaje materiale și imateriale ce sunt acordate în practică partidelor politice și candidaților. Reprezentanții partidelor au confirmat că acest aspect este în prezent inclus în dezbateri. În egală măsură, împrumuturile nu sunt incluse printre sursele permise de finanțare a partidelor politice; interlocutorii au interpretat această situație în diverse feluri (pentru unii dintre aceștia acest aspect nu fusese încă abordat; alții au considerat că împrumuturile nu sunt permise pentru partide, însă pot fi permise pentru persoane private). Autoritățile din România au subliniat că împrumuturile nu sunt incluse printre sursele permise de finanțare a partidelor politice și altor participanți la campanii electorale, inclusiv candidaților înșiși și sunt astfel interzise fără excepție. GET nu a putut constata dacă aceste divergențe de interpretare se refereau la conceptul de împrumut *stricto sensu* sau la alte servicii similare (de exemplu, linii de creditare sau acțiuni). Aspectele de mai sus necesită prevederi legale suplimentare și/sau norme de aplicare, fiind înțeles că activitatea de voluntariat – ca aspect separat – nu ar trebui afectată. GET recomandă așadar **să fie luate măsuri adecvate pentru i) a asigura identificarea și înregistrarea ca donații, la valoarea de piață, a donațiilor în natură către partide și către participanții la campaniile electorale (altele decât activitatea voluntară a neprofesioniștilor); ii) a clarifica regimul juridic al împrumuturilor.**
116. Legea nr. 334/2006 nu exclude donațiile anonime; ea limitează numai quantumul global al unor astfel de donații pe care un anumit beneficiar este îndreptățit să accepte (până la 0,006% din valoarea totală a subvenției de la bugetul de stat pe anul respectiv). Mai cu seamă, GET și-a arătat îngrijorarea față de modul în care astfel de donații anonime sunt reglementate, din moment ce art. 6 din HG nr. 749/2007 stabilește un prag valoric pentru distincția dintre donații și „daruri de mână”, care este în prezent de 3 salarii minime brute (420 Euro). Aceasta înseamnă că donațiile ce se află sub acest prag nu intră sub incidența prevederilor corespunzătoare din Legea nr. 334/2006, nici măcar în ceea ce privește înregistrarea și contabilitatea, în timp ce toate donațiile ce depășesc acest prag trebuie înregistrate și astfel identificate în documentele contabile. GET consideră că această situație este în mod clar contrară principiilor art. 12 din Recomandarea Rec(2003)4 și că plafonul nu este adaptat la situația economică a României. GET dorește să reamintească că toate donațiile, indiferent de valoare, ar trebui, ca regulă, înregistrate și numai identificarea lor să depindă de un plafon; mai mult decât atât, ar fi ideal ca fondurile să fie colectate prin tehnici moderne precum conturile bancare pentru a crește transparența, a înlesni posibilele controale ulterioare, a evita manipularea numerarelor și constituirea fondurilor secrete. GET recomandă **i) stabilirea, ca regulă, a obligației legale ca toate donațiile să fie înregistrate și incluse în documentele contabile ale partidelor politice și ale participanților la campaniile electorale; ii) introducerea obligației legale ca toate donațiile ce depășesc un anumit plafon să fie făcute prin sistemul bancar.**

117. GET nu a putut obține clarificări cu referire la alte forme de venituri posibile ale partidelor, precum „venituri din servicii interne” (care este o sursă autorizată de venit) și „donațiile colective” (care sunt menționate în răspunsurile la chestionar ca sursă nelegală de finanțare – cel puțin în practică). În ceea ce o privește pe aceasta din urmă, GET a observat că Legea nr. 334/2006 permite, de fapt, partidelor politice să genereze venituri din organizarea de întruniri și evenimente (inclusiv „activități de agrement”) și astfel să strângă fonduri bănești cu aceste ocazii. Paragraful anterior referitor la „darurile de mână” reprezintă o ilustrare suplimentară a lipsei de reglementări adecvate în acest domeniu. GET consideră că Legea și normele sale de aplicare au nevoie să fie clarificate și recomandă **introducerea de clarificări cu privire la finanțările admise generate prin „servicii interne” și prin organizarea de evenimente și în ceea ce privește modalitatea de înregistrare în documentele contabile a veniturilor generate în acest fel.**
118. Legea nr. 334/2006 interzice finanțarea partidelor politice sau a campaniilor electorale din surse străine (atât de la persoane fizice, cât și juridice). Cu toate acestea, prevederile în acest domeniu (art. 11 și 24 din Lege) nu sunt prevederi de sine stătătoare, iar GET a fost informată că, potrivit legislației privind regimul străinilor în România, cei din Uniunea Europeană nu sunt considerați străini pentru scopul Legii nr. 334/2006. În viziunea GET, este nevoie ca aceste reglementări să fie armonizate pentru a fi clare și pentru a răspunde unor rațiuni practice (de exemplu, pentru a evita ca interdicțiile conținute în Legea nr. 334/2006 să fie eludate prin folosirea cetățenilor UE sau a filialelor unor companii străine localizate într-un stat membru al UE ca intermediari pentru finanțare din surse aflate în exteriorul UE sau pentru a ascunde proveniența reală a fondurilor). Aceste aspecte nu intră în domeniul de aplicare a prezentei runde de evaluare, dar autoritățile din România sunt invitate să clarifice regimul juridic al surselor de finanțare străine.
119. Documentele contabile corespunzătoare campaniei electorale depuse la AEP arată deseori că bilanța globală finală este negativă. Reprezentanții săi au explicat GET că principala cauză a acestui fenomen a fost faptul că la momentul la care mandatarii financiari au depus situațiile centralizatoare ale veniturilor și cheltuielilor electorale (în termen de 15 zile de la publicarea rezultatelor alegerilor), deseori partidele și candidații nu au reușit să plătească toate facturile și costurile din timpul campaniei. Cu toate că în viziunea GET, aceasta nu este o explicație satisfăcătoare¹⁵, situația prezentă arată două deficiențe. Mai întâi, din punctul de vedere al transparenței finanțării activității politice, lipsește în mod clar cerința legală care să prevadă necesitatea rezolvării tuturor aspectelor legate de datorii și de obligațiile financiare până la momentul trimiterii rapoartelor către AEP (soluții alternative sunt de asemenea posibile, ca de exemplu, amânarea ușoară a datei prezentării documentelor etc.) sau să prevadă ca AEP să urmărească aceste situații pentru ca utilizarea surselor ilegale de finanțare; autoritățile din România au fost de părere că prima soluție invocată ar afecta negativ procesul electoral. În al doilea rând, se pare că (alte) partide și candidați se bazează, în practică, pe surse suplimentare nedeclarate, din moment ce reprezentanții AEP au conformat că în unele cazuri, datornicii nu au mijloace să își plătească datoriile. Având în vedere fenomenului de mai sus (și uneori datoriile masive care apar în rapoarte¹⁶), transparența generală a finanțării campaniilor electorale este grav subminată. GET recomandă **modificarea reglementărilor privind transmiterea**

¹⁵ Observatorii alegerilor au furnizat o altă posibilă explicație, și anume că, într-o anumită măsură, publicitatea media și alte servicii sunt negociate în secret pentru a fi oferite la prețuri preferențiale sau chiar gratuit, iar cheltuielile corespunzătoare sunt prezentate doar în documentele contabile pentru a prezerva credibilitatea situațiilor financiare.

¹⁶ De pildă, rapoartele aferente ultimelor alegeri au arătat că un partid politic are (avea) o datorie totală de 4 milioane de Euro la mai multe entități juridice.

către AEP a rapoartelor financiare privind campaniilor electorale, astfel încât AEP să urmărească în mod adecvat toate revendicările legitime și datoriile.

Supravegherea

120. GET consideră că ar fi benefică, în cazul României și în contextul deficiențelor identificate mai sus, intervenția unui corp profesional care să verifice conformarea cu standardele de contabilitate general aplicabile și cu reglementările specifice din Legea nr. 334/2006 (și din normele sale de aplicare). În mod particular, ar introduce mai multă disciplină financiară și ordine generală în documentele contabile ale partidelor și în detalierea lor; ar contribui, de asemenea, la eliminarea progresivă a erorilor formale din acele documente și ar înlesni efortul ulterior al structurilor de control în contextul introducerii accesului la situațiile financiare generale. Mai mult, cazurile altor state evaluate până în prezent de către GRECO au arătat cât de importante sunt măsurile corespunzătoare pentru asigurarea independenței auditorilor față de partidele politice (standarde profesionale privind independența și integritatea, proceduri rezonabile de rotație, auditul „celor patru ochi” etc.). GET recomandă **introducerea cerinței legale ca situațiile anuale ale partidelor, ce vor fi prezentate AEP așa cum a fost recomandat mai sus, să fie supuse auditării independente înainte de depunerea lor.** GET recunoaște că este nevoie ca cerințele de audit să fie combinate cu flexibilitate în raport cu diversele mijloace și nevoi ale partidelor, astfel încât să fie evitate proceduri excesiv de greoaie pentru partidele mici sau cu mijloace administrative reduse.
121. Prezenta partajare de responsabilități dintre Curtea de Conturi (CC) și Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) este rezultatul amendamentelor aduse în 2006 cadrului legal privind finanțarea partidelor politice, printr-un act normativ nou în acest domeniu, Legea nr. 334/2006. Astfel, AEP a fost instituită pentru a juca un (nou) rol major în acest domeniu și să preia principala responsabilitate pe care o deținea CC în privința monitorizării conformării partidelor, formațiunilor politice, participanților la campaniile electorale și donatorilor cu Legea nr. 334/2006. Discuțiile *in situ* au arătat că, în practică, CC și AEP continuă să rămână loiale unei distribuții stricte și limitate a sarcinilor. CC verifică numai dacă partidele politice cheltuiesc subvențiile acordate de la bugetul de stat în conformitate cu lista cheltuielilor autorizate (art. 35 alin. 2 coroborat cu art. 20 alin. 1 din Legea nr. 334/2006); AEP controlează numai sursele private de finanțare (însă controlul său se extinde atât la nivelul veniturilor, cât și la cel al cheltuielilor legate de finanțarea campaniilor electorale). Din diverse motive, GET consideră că situația actuală este nesatisfăcătoare: a) este greu de obținut o separație clară de sarcini între CC și AEP din moment ce CC trebuie, în principiu, să exercite de asemenea, o oarecare formă de control asupra finanțării campaniilor electorale¹⁷; b) niciuna dintre aceste structuri nu are o privire de ansamblu asupra activității reale și asupra veniturilor și cheltuielilor globale ale partidelor politice și niciuna nu este astfel într-o poziție din care să exercite o supraveghere coerentă și efectivă; c) cu toate că, în aceste condiții, o cooperare strânsă este esențială, nu există în practică nicio interacțiune sau vreun schimb de informații între CC și AEP; d) se pare că CC nu se ocupă de posibilele întrebări nelegale ale resurselor generale ale statului în contextul Legii nr. 334/2006, în ciuda multor afirmații prezentate GET; instituția a fost și se pare că este în continuare paralizată de factori politici și de altă natură¹⁸. Toate interviurile au arătat că niciuna dintre cele două instituții nu se

¹⁷ Art. 20 para 1 din Legea nr. 334/2006 include cheltuielile din campaniile electorale în lista utilizărilor autorizate a subvențiilor de la bugetul de stat, iar acestea intră în competența Curții de Conturi și Autorității Electorale Permanente.

¹⁸ Aceasta a pierdut în 2008 competența de a impune sancțiuni și niciun fel de privire de ansamblu asupra activității concrete relevante derulate în trecut sau în prezent în domeniul finanțării partidelor politice nu a fost disponibilă.

bucură de o credibilitate reală din cauza circumstanțelor deja menționate și în principal din moment ce controlul AEP nu se extinde și asupra cheltuielilor partidelor politice. Referința explicită la CC în Legea nr. 334/2006, referitoare la domeniul de aplicare a controlului, care este mai restrâns decât natura competenței sale, reprezintă, în cele din urmă, o limitare. În aceste condiții, o opțiune cu siguranță mai bună ar fi de a da unei alte structuri decât CC rolul de conducere, în timp ce CC ar reține competența naturală de a monitoriza utilizarea fondurilor publice în afara contextului Legii nr. 334/2006.

122. În ciuda unei experiențe limitate în ceea ce privește această sarcină nouă (mai puțin de doi ani), AEP și departamentul său special pentru monitorizarea finanțării activității politice au reușit deja să scoată la lumină mai multe insuficiențe și încălcări ale legii și să impună o serie de sancțiuni (a se vedea paragraful 105 din partea descriptivă). Personalul Departamentului are pregătire profesională în economie și contabilitate, iar câțiva sunt foști angajați ai CC. AEP, al cărei președinte are o funcție cu rang de ministru, are reputația de a fi îndeajuns de distantă de partidele politice și de instituțiile politice ale statului¹⁹. AEP pare astfel să întrunească cerințele de independență și specializare enunțate în articolele 14 și 15 din Recomandarea Rec(2003)4. Potrivit art. 36 din Legea nr. 334/2006, AEP are obligația de a verifica anual dacă fiecare partid se supune Legii. Până în prezent, AEP și-a concentrat activitatea de control (inclusiv controale *in situ* începând cu luna martie 2010) asupra celor trei sau patru partide politice reprezentate în Parlament. Pentru celelalte partide înregistrate, supravegherea a fost limitată la verificări formale ale declarațiilor depuse anual sau cu ocazia alegerilor. Reprezentanții AEP consideră că dintre cele 47 de partide înregistrate, 15 sunt cu adevărat active. Nu există perspectiva unei priviri mai atente asupra altor partide decât cele reprezentate în Parlament și a fost precizat că aceasta ar depinde pe viitor de timpul disponibil. Acest lucru a fost o surprinzător pentru GET, având în vedere numărul de aspecte care trebuie tratate urgent. De asemenea, este deja știut în România că partidele politice și candidații cheltuiesc mult mai mult decât este declarat în mod oficial în documentele financiare referitoare la campaniile electorale. În egală măsură, se pare că marile partide depășesc deseori în mod excesiv plafoanele de cheltuieli prevăzute în Legea nr. 334/2006²⁰. Nici CC din ultimii ani, nici AEP în cei doi ani anteriori nu au adus la lumină astfel de cazuri; este clar pentru GET că este nevoie ca funcția de supraveghere să fie îmbunătățită și în ceea ce privește campaniile electorale. În prezent, aproximativ jumătate din posturile din structurile AEP nu au fost ocupate; mai mult, mandatul AEP de a cere și obține informații suplimentare este strict limitată la partidele politice (nefiind extins și la nivelul candidaților, mandatarilor financiari, fundațiilor sau altor structuri cu personalitate legală care sunt posibil legate de partide, donatori etc.). Acest aspect trebuie abordat cât mai rapid posibil pentru a se permite instituției să joace un rol efectiv inclusiv în ceea ce privește derularea unei monitorizări corespunzătoare asupra finanțării campaniilor electorale. În lumina evoluțiilor amintite, GET recomandă ca **i) Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) să primească întreaga responsabilitate privind monitorizarea conformității cu Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activităților partidelor politice și a campaniilor electorale; ii) eficiența supravegherii finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale să fie consolidată, inclusiv prin acordarea AEP a unor atribuții suplimentare de control în ceea ce privește cheltuielile partidelor politice și ale**

¹⁹ GET a fost informată că găsirea unor persoane dispuse să ia conducerea AEP a fost deosebit de dificilă, dată fiind mai ales dificultatea misiunii și lipsa perspectivelor de carieră.

²⁰ Așa cum au menționat observatorii electorali, acest aspect poate fi cu ușurință dovedit prin simple estimări ale activității publicitare reală în timpul perioadelor electorale (numărul panourilor electorale, volumul cadourilor electorale distribuite de partide etc.) pe baza prețurilor frecvente de pe piață.

altor entități decât partidele politice și suficiente resurse umane și de altă natură pentru a îndeplini această sarcină.

123. În același timp, ar trebui întărită cooperarea cu CC, dar și cu administrația fiscală și alte structuri relevante, în special cu Agenția Națională de Integritate. În conformitate cu Legea nr. 334/2006, AEP poate cere asistență oricărei instituții publice, dar, în viziunea GET, fiecare instituție lucrează într-un mod izolat și nu există schimburi spontane de informații, întreveneri inter-instituționale sau acorduri de cooperare. Având în vedere întinderea problemelor în domeniul finanțării activității partidelor politice și nevoia urgentă de a mări gradul de disciplină financiară și de conformare cu prevederile Legii nr. 334/2006, este nevoie ca eforturi combinate și concertate să fie o prioritate. GET recomandă **întărirea cooperării și coordonării eforturilor la nivel operațional și executiv dintre Autoritatea Electorală Permanentă, Curtea de Conturi, administrația fiscală și Agenția Națională de Integritate.**

Sanțiuni

124. Legea nr. 334/2006 listează o serie de încălcări ale legii și sancțiuni care se aplică în relație cu marea majoritate a cerințelor Legii. Dar sunt câteva excepții; este cazul, de pildă, al utilizării eronate, potrivit legii, a facilităților și resurselor publice (art. 10 alin. 1 din Legea nr. 334/2006). GET a fost informată de către Ministerul de Justiție că astfel de fapte pot fi urmărite în justiție, în conformitate cu prevederile generale ale Legii penale (spre exemplu, abuzul în serviciu, deturnarea de fonduri publice etc.) din moment ce Legea nr. 334/2006 nu exclude aplicabilitatea infracțiunilor prevăzute în Codul Penal (CP); este cazul și legislației speciale, precum Legea anticorupției din 2000, prezentată în raportul anterior la Tema I – Încriminări, care conține infracțiuni cu relevanță deosebită în contextul finanțării activității politice (de pildă, anumite forme de abuz de influență de către un oficial ales pentru obținerea de avantaje în sprijinul unui partid politic sau activității politice). Însăși Legea nr. 334/2006 conține o infracțiune specială (art. 36 alin. 3), care pedepsește declarațiile false cu închisoare de la 1 la 3 ani. GET a fost informată că este probabil ca această infracțiune să fie eliminată din momentul în care Noul Cod Penal (NCC) va fi implementat, întrucât ea există deja în actualul Cod Penal (ca și în NCC). GET salută această măsură în direcția unei mai mari omogenități legislative, dar își exprimă îngrijorarea referitoare la faptul că s-ar putea să nu fie clar pentru toată lumea că legislația penală rămâne aplicabilă: îndepărtarea tuturor infracțiunilor din Legea nr. 334/2006 ar putea fi interpretată în sens contrar; în timpul discuțiilor, AEP nu avea cunoștința de responsabilitățile sale în această privință²¹, iar răspunsurile la chestionar nu conțineau nicio referință la sancțiuni penale. GET recomandă **ca Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale să prevadă obligația Autorității Electorale Permanente de a raporta suspiciunile privind infracțiunile către organele de drept competente.**
125. GET a remarcat că amenziile maxime aplicabile de către AEP, potrivit Legii nr. 334/2006, în echivalentul a 6000 de Euro, nu sunt efective, proporționale și disuasive și nici adaptate la gravitatea încălcărilor legale posibile (în special atunci când un partid nu primește sprijin financiar de la bugetul de stat). În cazul în care un mandatar financiar, un partid sau un candidat nu depune deloc situația financiară cerută sau refuză să furnizeze documentele solicitate către AEP, o amendă de 6000 de Euro ar fi aproape neglijabilă dacă acest lucru ar fi făcut pentru a ascunde surse importante de

²¹ Ministerul de Justiție consideră că AEP și alte instituții publice se supun datoriei generale a tuturor autorităților publice de a raporta infracțiuni.

finanțare ilegală. Astfel, actualelor delikte le sunt aplicabile pedepse de natură administrativă, ceea ce dă un semnal greșit publicului în ceea ce privește importanța reglementărilor privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. GET recomandă **creșterea sancțiunilor aplicabile în conformitate cu Legea nr. 334/2006 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale și astfel să se asigure că toate încălcările legii sunt sancționabile prin pedepse efective, proporționate și disuasive.**

126. În timpul discuțiilor on-site, GET a primit confirmarea că imunitatea foștilor membri ai Guvernului în ceea ce privește urmărirea penală a fost reintrodusă în 2007 în forma care ce era în vigoare înainte ca România să fie de acord cu schimbarea ei în 2005, în urma recomandării GRECO din Prima Rundă de Evaluare²². Așadar, atât actualii, cât și foștii membri ai Guvernului beneficiază încă o dată de protecția oferită de Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială, ce este descrisă ca fiind mai largă decât regimul imunității aplicabile parlamentarilor (întrucât preîntâmpină orice pas referitor la urmărirea penală). GET a înțeles că motive obiective au dus această situație și a luat notă de decizia Curții Constituționale care a determinat modificarea cadrului legal ce protejează foștii membri ai Guvernului de urmărirea penală și care garantează aceeași imunitate ca și pentru membrii în funcție. Reprezentanții parchetului au confirmat că această formă de imunitate a împiedicat sau a întârziat urmărirea penală și orice pas în procesul de investigare în diverse cazuri de corupție sub diferite forme (inclusiv în legătură cu finanțarea politică). Diversi interlocutori au afirmat că membrii clasei politice beneficiază de protecție puternică și se folosesc de instituții pentru astfel de scopuri, inclusiv de Curtea Constituțională însăși. În ceea ce privește Parlamentul, acestuia încă îi lipsește un set de reguli și principii care să clarifice condițiile pentru ridicarea imunității și care să prevadă ca aceasta să nu fie utilizată pentru a asigura impunitatea față de toate formele de comportament infracțional: în situații comparabile în care au fost implicați membri urmăriți pentru fapte conexe celor de corupție (uneori în conexiune cu finanțarea activității politice), Parlamentul a autorizat în unele cazuri ridicarea imunității, iar în altele nu, ca urmare a unor discuții amănunțite de fond mai degrabă decât a unor dezbateri formale privitoare la concluziile parchetelor. Acest lucru transmite un mesaj negativ despre eforturile anticorupție în România. GRECO se abține de la formularea unei recomandări deoarece aceste aspecte se află în afara domeniului de aplicare a prezentei evaluări, dar dorește să accentueze că este esențial ca autoritățile din România să elimine imunitatea foștilor membri ai Guvernului și să aducă amendamentele necesare pentru a garanta că deciziile privind, pe de-o parte, inițierea urmăririi penale împotriva membrilor Guvernului și, pe de altă parte, ridicarea imunității parlamentare, sunt fundamentate pe concluziile procurorilor.

Alte aspecte

127. În conformitate cu reglementările administrative generale referitoare la contravenții, termenul de prescripție în cazul încălcării Legii nr. 334/2006 este fixat la 6 luni de la data comiterii contravenției. Sistemul de pedepse administrative nu este o abordare greșită în comparație cu cel al sancțiunilor penale din moment ce acesta din urmă implică alte constrângeri precum existența unui standard de probe care este mai puțin stringent pentru scopurile supravegherii finanțării activității politice. Însă perioada de 6 luni deja menționată este în mod clar prea scurtă, având în vedere că termenul pentru depunerea rapoartelor financiare la AEP este data de 31 martie a anului următor. Reprezentanții AEP înșiși au confirmat această neadecvare – în contextul responsabilităților și activităților lor – a

²² Aceasta a fost urmarea unei excepții de neconstituționalitate inițiate în timpul procedurilor penale împotriva unui oficial de rang înalt (pentru diverse fapte de corupție).

termenului de prescripție. Alte state GRECO evaluate până în prezent se confruntă cu aceeași problemă chiar dacă termenul de prescripție este de un an; România are astfel nevoie de o extindere semnificativă a acestui termen. Drept urmare, GET recomandă **extinderea termenului de prescripție aplicabil încălcărilor Legii nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale.**

V. CONCLUZII

128. Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată în 2010, este un act normativ bine întocmit, care prevede o varietate de măsuri care vizează creșterea transparenței globale a vieții politice. Este pe alocuri prea ambițioasă și impune multe limitări care sunt probabil greu de pus în practică, cum ar fi sistemul complex de limite generale privind veniturile și cheltuielile din campaniile electorale etc. Reguli importante de aplicare se găsesc în Hotărârea Guvernului nr. 749 din 11 iulie 2007 privind normele metodologice de aplicare a Legii nr. 334/2006, care oferă astfel o orientare utilă pentru cei cărora li se aplică Legea. Măsurile privind contabilitatea, raportarea și accesul sunt stabilite deja, iar sursele de venituri sunt astfel reglementate pentru a asigura un anumit nivel de transparență, însă câteva carențe normative afectează caracterul efectiv al acestor măsuri: de exemplu, toate donațiile de până la echivalentul a 420 de Euro nu se încadrează în domeniul de aplicare a reglementărilor și nu este nevoie să fie înregistrate. Donațiile în natură, împrumuturile și transferurile de bunuri în interiorul partidelor politice au nevoie să fie (re)gândite, iar perimetrul financiar al partidelor politice să fie (re)definit. Legea nr. 334/2006 prevede și un mecanism de supraveghere în responsabilitatea comună a Autorității Electorale Permanente (AEP) și a Curții de Conturi (CC); totuși, aceste aranjamente privind supravegherea și inclusiv modul în care sunt distribuite responsabilitățile nu sunt satisfăcătoare, iar în aceste condiții, AEP ar trebui să preia sarcina principală în acest domeniu și să-i fie date mijloacele necesare pentru a o îndeplini. Legislația prevede, de asemenea, un set larg de sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor legii, inclusiv o serie de amenzi, dar sancțiunile maxime (6000 Euro) nu sunt îndeajuns de adecvate. Este important să fie puse rapid în aplicare din moment ce finanțarea activității politice în România a fost pentru mulți ani un domeniu deosebit de problematic, caracterizat de multe alegații de finanțare subterană.
129. Având în vedere cele de mai sus, GRECO adresează României următoarele recomandări:
- i. **i) să se clarifice modul în care activitatea financiară a diverselor tipuri de structuri în legătură cu partidele politice trebuie să fie înregistrată în documentele contabile ale partidelor politice; ii) să fie examinate modalitățile de creștere a transparenței contribuțiilor „părților terțe” (ex: entități separate, grupuri de interese) către partidele politice și către candidați (paragraful 111);**
 - ii. **să se asigure că toate entitățile aflate sub controlul partidelor politice și filialele județene (incluzând aici și sectoarele Capitalei) ale partidelor politice țin evidențe contabile corespunzătoare (paragraful 112);**
 - iii. **să solicite partidelor politice să transmită situațiile financiare centralizate către AEP și să facă publice variante rezumate adecvate (paragraful 114);**
 - iv. **să ia măsuri adecvate pentru i) a asigura identificarea și înregistrarea ca donații, la valoarea de piață, a donațiilor în natură către partide și către participanții la campaniile electorale (altele decât activitatea voluntară a neprofesioniștilor); ii) a clarifica regimul juridic al împrumuturilor (paragraful 115);**
 - v. **i) să stabilească obligația legală ca toate donațiile să fie, ca regulă, înregistrate și incluse în documentele contabile ale partidelor politice și ale participanților la**

- campaniile electorale; ii) să introducă obligația legală ca toate donațiile ce depășesc un anumit plafon să fie făcute prin sistemul bancar (paragraful 116);
- vi. să ofere clarificări cu privire la finanțările admise generate prin „servicii interne” și prin organizarea de evenimente și în ceea ce privește modalitatea de înregistrare în documentele contabile a veniturilor generate în acest fel (paragraful 117);
 - vii. să modifice reglementările privind transmiterea către AEP a rapoartelor financiare privind campaniilor electorale, astfel încât AEP să urmărească în mod adecvat toate revendicările legitime și datoriile (paragraful 119);
 - viii. să solicite ca situațiile anuale ale partidelor politice, ce vor fi prezentate AEP așa cum a fost recomandat mai sus, să fie supuse unui audit independent înaintea depunerii lor (paragraful 120);
 - ix. i) să confere Autorității Electorale Permanente (AEP) întreaga responsabilitate a monitorizării conformității cu Legea nr. 334/2006 *privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale*; ii) să întărească eficiența supravegherii AEP asupra finanțării partidelor politice și a alegerilor, inclusiv prin acordarea AEP a unor atribuții de control suplimentare în ceea ce privește cheltuielile partidelor politice și ale altor entități decât acestea, și suficiente resurse umane și de altă natură pentru a îndeplini această sarcină (paragraful 122);
 - x. să întărească cooperarea și coordonarea eforturilor la nivel operațional și executiv dintre Autoritatea Electorală Permanentă, Curtea de Conturi, administrația fiscală și Agenția Națională de Integritate (paragraful 123);
 - xi. să se prevadă în Legea nr. 334/2006 *privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale* obligația Autorității Electorale Permanente de a raporta suspiciunile privind infracțiunile către organele de drept competente (paragraful 124);
 - xii. să mărească sancțiunile aplicabile în conformitate cu Legea nr. 334/2006 *privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale* și astfel să se asigure că toate încălcările legii sunt sancționabile prin pedepse efective, proporționale și dissuasive (paragraful 125);
 - xiii. să extindă termenul de prescripție aplicabil încălcărilor Legii nr. 334/2006 *privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale* (paragraful 127).
130. În conformitate cu Regula 30.2 din Regulile de Procedură, GRECO invită autoritățile din România să prezinte un raport asupra implementării recomandărilor menționate mai sus până la data de 30 iunie 2012.
131. În final, GRECO invită autoritățile din România să autorizeze, cât mai curând posibil, publicarea raportului, să îl traducă în limba națională și să facă publică această traducere.